

HALOŠKI ZVITOREPEC: nebesedna komunikacija in sporočilo v stripih Mikija Mustra

(raziskovalna naloga)

Avtorji: Teja Kolednik

Teo Črnivec

Vito Maučič

Mentorica: Laura Mohorko Kumer, učiteljica slovenščine in zgodovine

Cirkulane, 2021

»Meni več pomeni, če me vsi poznajo po imenu in vejo, da sem risal cikcak pa da sem risal Zvitorepca, kot pa da dobim ene kvazinagrade, ki si jih delijo med seboj.«

(Miki Muster v enem izmed mnogih intervjujev).

Najprej se želimo zahvaliti učiteljici mentorici Lauri Mohorko Kumer, ki nam je pomagala pri izdelavi raziskovalnega dela ter nam približala strip kot pomembno zvrst pri literaturi.

Zahvala gre tudi občanu, g. Milanu Voglarju, ki si je vzel čas za intervju in prisluhnil našim predlogih za skupna prizadevanja za ohranjanje lokalne kulturne dediščine in stripovske literature.

Hvala tudi učiteljici angleščine, ge. Vesni Koren, ki je poskrbela za prevod povzetka. Hvaležni smo tudi učitelju Robiju za pomoč pri montaži poti. Zahvala gre tudi naši ravnateljici ge. Suzani Petek, ki na naših raziskovalnih poteh zmeraj verjame v nas in nas podpira.

KAZALO

1. UVOD.....	7
2. CILJI RAZISKOVANJA.....	7
3. HIPOTEZE.....	8
4. METODE RAZISKOVANJA.....	8
5. TEORETIČNI DEL.....	8
5.1 Strip kot sredstvo za dvig bralne motivacije med učenci.....	8
5.2 Miki Muster in njegovi najbolj znani liki.....	9
5.2.1 Zvitorepec.....	10
5.2.2 Lakotnik.....	10
5.2.3 Trdonja.....	11
5.2.4 Indijanček Viki.....	11
5.2.5 Čbelica Maja.....	11
5.2.6 Zajčki CIKCAK.....	12
6. O MEDMETIH V STRIPU.....	12
7. ILUSTRACIJE KOT POMEMBNO SREDSTVO ZA OBVEŠČANJE BRALCA.....	13
7.1 Izrazje na obrazu.....	14
7.2 Drža telesa.....	17
8. ANALIZA OBRAVNAVANIH STRIPOV IN JEZIKOVNE ZNAČILNOSTI V PREBRANIH STRIPIH.....	20
8.1 Miki Muster: V Afriki.....	20
8.2 Miki Muster: Zelena dolina.....	22
8.3 Miki Muster: Zimsko spanje.....	23
8.4 Zbirka Miki: Miki Muster 1963–1965.....	24
8.4.1 Trubadurji.....	24
8.4.2 Gusarji.....	25
8.5 Miki Muster: Indijanček Viki.....	26
8.5.1 Viki na poti v deželo kokosov.....	26
8.5.2 Viki sreča kikiriki.....	27
9. MUSTER IN NJEGOVA PREPOZNAVNOST V ZVEZI S CIRKULANAMI: KAKO SMO SE ODPRAVILI PO POTI MIKIJA MUSTRA.....	28
9.1 Naša prizadevanja za ohranitev stripov M. Mustra in lokalno promocijo.....	29
10. EMPIRIČNI DEL.....	30
10.1 Delo na terenu.....	30
10.2 Izdelava in analiza vprašalnika.....	32
11. SINTEZA IN SKLEP.....	43
12. LITERATURA IN VIRI.....	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Karikatura Mikija Mustra, avtorja Borisa Oblaka.....	10
Slika 2: Trdonja iz knjige Zelena dolina, avtorja Mikija Mustra in iz stripa Zimsko spanje.....	11
Slika 3: Čebelica Maja, iz knjige Čebelica Maja.....	11
Slika 4: Cikcak zajčki. Vir: Youtube	12
Slika 5: Vloga jezika v stripu (povzeto po Bogataj, 2020).....	12
Slika 6: Samostojno nastopanje medmetov, ki so narisani, iz knjige M. Muster, Na luno, 1959.	13
Slika 7: Že ilustracija na naslovnici lahko bralca izjemno pritegne (Maučič, 2022).	14
Slika 8: Iz stripa V Afriki.	21
Slika 9: Iz Mustrove Zelene doline.	22
Slika 10: Iz Mustrove Zelene doline	24
Slika 11: Knjiga Indijanček Viki vsebuje 3 stripe (Črnivec, 2022).	26
Slika 12: Arhiv redkih stripov v ŠRC Šumica (Maučič, 2022).....	28
Slika 13: Srečanje rodbine Muster v Šumici leta 2005, na sredini je Miki Muster (Črnivec, 2022).	29
Slika 14: Po Mustrovi ilustraciji prirejen predlog za obeleževanje stripovske dejavnosti	30
Slika 15: ŠRC Šumica v Pristavi, kjer smo si ogledali razstavo stripov M. Mustra (Maučič, 2022).....	31

POVZETEK

Kljub temu da se je Miki Muster rodil v Murski Soboti in so ga za »svojega« vzeli Prekmurci, njegove sledi vendarle zaznamo tudi v domačih Cirkulanah, od koder bi naj izhajali njegovi predniki. V zadnjih letih je v ospredje prišla Mustrova planinska pot in postojanka v športno-rekreacijskem centru Šumica, kjer si lahko ogledamo razstavo njegovih stripov. Med mladimi je najbolj poznan kot oče stripa, ustvarjalec risank in karikaturist. V nalogi smo skušali raziskati poznavanje Mustrovih risanih junakov med prebivalci Cirkulan in potrditi hipotezo, da so bili domačini poznavalci junakov. Ugotoviti želimo, ali vedo, da se z Mustrovimi liki še danes srečujemo na trgovskih policah, ob tem pa smo želeli potrditi, da so najbolj poznani liki Zvitorepec, Trdonja in Lakotnik. Med raziskovanjem smo naredili jezikovno-slogovno analizo nekaterih njegovih poznanih stripov (osredotočili smo se na literarne osebe, prostor in jezik v stripu). Pogledali smo tudi nebesedne prvine v stripih in na podlagi izrazov na obrazih likov zaznavali razpoloženje in karakter. Podrobneje smo se osredotočili na uporabljene medmete. Nekatere je Muster uporabil kot sredstvo za posnemanje zvokov in glasov ter za posnemanje razpoloženja. Slednjega je znal pionir slovenskega stripa lepo prikazati tudi z nebesednimi prvinami. Podali smo se tudi v raziskovanje stripovske priljubljenosti med prebivalci Cirkulan (med otroci in odraslimi). V besedilu smo poskusili označiti posamezne junake kot pozitivne in negativne in potegniti vzporednico z pomembnimi vrednotami v vsakdanjem življenju ljudi. Vsak strip nam prinaša nek »tihi« nauk, ki ga po prebranem stripu doživi bralec. V raziskovalnem delu smo, poleg poznavanja stripovskih junakov in Mustra, med prebivalci Cirkulan preverili in zbrali predloge, kako bi lahko s pomočjo Mustrovih stripov, njegovih junakov, pritegnili v domači kraj več mlajših generacij, ki bi morda radi obiskali to območje ravno zaradi priljubljenosti Zvitorepca, Lakonje, Trdonje, Vikija, Maje in ostalih likov. Posneli smo tudi pot do »Šumice« in predlagali nekatere aktivnosti za otroke, kjer bi lahko okoliške šole izvajale tudi dneve dejavnosti.

Ključne besede: Miki Muster, stripovski liki, nebesedna komunikacija, Cirkulane

ABSTRACT

Despite the fact that Miki Muster was born in Murska Sobota, and is considered "theirs" by the people of Prekmurje, his traces can also be detected in our home village of Cirkulane, the place where his ancestors supposedly came from. In the last couple of years, the "Miki Muster hiking trail" and the sports and recreational centre Šumica with its Miki Muster comic books exhibition stepped into the foreground. The younger generations know him as the father of the comic book, a cartoonist and a caricaturist. In this research paper, we tried to find out how familiar the residents of Cirkulane are with his characters. We attempted to confirm our hypothesis that they know them really well. We wanted to find out whether they know one can come across his characters in our shops, and at the same time we wanted to confirm that the most famous ones are Zvitorepec (Trickster), Trdonja (Hardy) and Lakotnik (Hungerly). In the course of our research, we made a linguistic and style analysis of some of his well-known comic books (focusing on the literary characters, place and language in the book). In addition, we considered the nonverbal elements, and the characters' facial expressions helped us perceive the atmosphere as well as the personality. Our focus was on the use of interjections. Muster used some of them as a means to imitate sound, voice and atmosphere. Creating atmosphere by using nonverbal elements was something the pioneer of the Slovenian comic book knew really well. We were also interested in how popular the comic books were with residents of Cirkulane (children and adults). We tried to label individual characters as positive and negative, and we tried to draw parallels between important every-day values. Every comic book conceals a moral lesson for the reader. One of our tasks was to ask the residents to give suggestions about how to benefit from these comic books to attract younger generations who might want to visit this place in the future because of the popularity of Zvitorepec, Lakotnik, Trdonja, Viki, Maja, and other characters. We also filmed the way to "Šumica", and suggested some activities for children that could be appropriate for neighbouring schools to perform their co-curricular activities.

Keywords: Miki Muster, comic book characters, nonverbal elements, Cirkulane

1. UVOD

Ker prihajamo iz Cirkulan, smo razmišljali, kaj je tisto, kar nas v našem kraju definira, zlasti pa, po čem mlajše okoliške generacije prepoznajo Cirkulane. Zato smo se odločili za raziskovalno analizo slovenskega stripovskega velikana, njegovih stripovskih likov in poznavanju Mikija Mustra. Strip je literarna zvrst, ki je v zadnjih letih, morda desetletjih morda malce pozabljen, čeprav mlajše generacije še zmeraj rade posežejo po njem. Miki Muster velja za sinonim slovenskega stripa. Le kdo namreč ne pozna slavnih prebranih junakov, ki se še danes smehljajo s trgovinskih polic in nam mahajo s knjižnih polic. Mikija Mustra v zadnjem času (po nekih pričevanjih) povezujemo tudi s Cirkulanami. Menimo, da bi tudi to dejstvo bila odlična odskočna deska za prepoznavnost domačega kraja. V pričujočem raziskovalnem delu smo z jezikovno-slogovno analizo analizirali nekaj stripov Mikija Mustra, poskusili analizirati nebesedne prvine v stripu, ki so temelj razumevanja tovrstnih besedil. V obravnavanih stripih smo pregledali značilno držo telesa in izrazje na obrazu, torej vse detajle, ki potrjujejo, da sta v stripu pomembna tako slikovni kot tudi besedni kod. Orisali smo njegove najbolj poznane stripovske junake, ki jih poznamo bodisi iz stripov bodisi s trgovinskih polic. Prav tako smo se osredotočili na medmete kot posebno besedno vrsto v stripovski literaturi in jih izpisali. V empiričnem delu smo se odpravili v športno-rekreacijski center Šumica in opravili intervju z daljnim Mustrovim sorodnikom, ki je Mustra na tem območju pravzaprav oživel. Med mlajšo in starejšo populacijo Cirkulan smo nato s pomočjo ankete raziskali, ali je avtor stripov Miki Muster med bralci še vedno priljubljen in, ali prepoznajo njegove stripovske like. Je ravno Miki Muster tisti lik, ki bi v Cirkulane privabil mlajše generacije turistov in kako bi lahko to konkretizirali skozi lokalno kulturno dediščino. Je to res, da ga na nek način zgodovinska nostalgija povezuje s Cirkulanami?

2. CILJI RAZISKOVANJA

Cilji našega raziskovalnega dela so naslednji:

- Izpostavljanje stripa kot pomembnega ne samo likovnega dela, temveč tudi literarnega dela
- Ugotavljanje priljubljenosti stripov in stripovskih junakov Mikija Mustra med mlajšo in starejšo populacijo v Cirkulanah.
- Izpostavljanje povezanosti besednega in slikovnega koda v stripu na podlagi ilustracij in jezikovno-slogovne analize obravnavanih stripov.
- Analiza nebesednih prvih v stripih Mikija Mustra in pomembna vloga medmetov.
- Predstavitev Mustrove stripovske dediščine domačinom ter izdelava raziskave o prepoznavnosti Mikija Mustra in povezanosti z njim.
- Spodbujanje literarno-likovne dediščine Mikija Mustra v povezavi z lokalnim kulturnim okoljem. Izdelava predloga za promocijo lokalnega okolja oz. ustanovitev nove Mustrove literarno-likovne kolonije, s katero želimo ohraniti ljubezen do stripa med mladimi.
- Predstavitev »veličine« Mikija Mustra najprej v šolskem okolju in nato širši javnosti.

3. HIPOTEZE

- Strip je med osnovnošolci in tudi starejšimi v Cirkulanah (še vedno) zelo priljubljeno čtivo.
- Domačini poznajo Mikija Mustra, torej je med domačini najbolj priljubljen stripovski umetnik.
- Mustrovi stripovski liki so med vprašano ciljno skupino (mlajšimi in starejšimi) zelo prepoznavni in vedo, kje jih lahko zasledijo v vsakdanjem življenju.
- Bralci za razumevanje stripa zmeraj potrebujejo besedni in slikovni jezik, da lahko interpretirajo celotno sporočilo; zgolj na podlagi izrazja in drže se ne razbere celotno sporočilo.
- Mikija Mustra lahko povezujemo s Cirkulanami.
- Mustrove haloške korenine bi lahko uporabili za kulturno promocijo v domačem kraju.

4. METODE RAZISKOVANJA

Raziskovanja smo se lotili postopoma.

Literatura nam je služila zlasti pri **metodi opisovanja**. Literaturo o stripu kot literarno-likovni zvrsti smo poiskali v knjižnici, za obravnavo pa smo potrebovali tudi stripe Mikija Mustra, da smo jih lahko analizirali.

Pomembna metoda pri raziskovanju je bila **metoda analize**. Uporabili smo jo pri obravnavanih stripih. Iz prebranih stripov smo poiskali nekaj ilustracij obrazov, ki s svojimi izraznimi potezami izstopajo glede na določitev nebesednih prvin v stripu (izrazje obraza, drža telesa). Ti so si ves čas podobni (kapljice potu kot nelagodna situacija, povešene obrvi kot negativno čustvo, črte ob telesu, ki nakazujejo na gibanje). Prav tako smo raziskali medmete, ki se uporabljajo kot jezikovno sredstvo za posnemanje govora oz. druge zvočne učinke, ki dopolnjujejo slikovni kod v stripu.

Med delom na terenu, ko smo posneli pot do »Mustrove« postojanke, smo izvedli tudi **metodo kvalitativnega raziskovanja oz. intervju**.

V ospredje smo dali tudi kvantitativno raziskovalno metodo oz. **metodo anketiranja**, s katero smo zbrali večje število podatkov. Uporabili smo anketne vprašalnike, ki smo jih javno objavili na spletno stran Občine Cirkulane ter povezavo razdelili učencem v zadnjem triletju osnovne šole. Uporabili smo torej spletni anketni vprašalnik, saj smo tako podatke lahko hitreje analizirali.

Metoda sinteze nam je služila pri končnih povzetkih in ugotovitvah, na podlagi zbranih podatkov pa smo lahko zajeli bistvene ugotovitve.

5. TEORETIČNI DEL

5.1 Strip kot sredstvo za dvig bralne motivacije med učenci

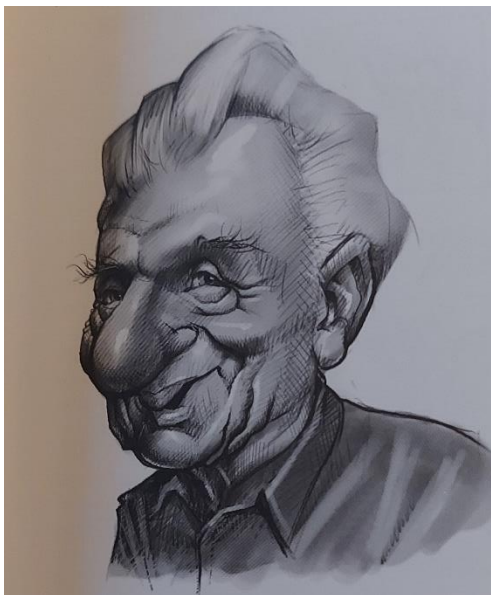
V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo strip opisan kot zgodbo, prikazano z zaporedjem slik in z besedilom, navadno pa je to zapisano v oblaku. Raziskovalec stripov na Slovenskem, Iztok Sitar, pa strip označuje kot križanec med umetnostjo in književnostjo. Označi ga celo kot pankrta popularne kulture brez čistokrvnega rodovnika (Sitar, 2017).

Usvajanje bralne pismenosti se pri otrocih začne z branjem slikanic. Slikanice so posebne knjige, ki združujejo ilustracijo in besedilo. Zlasti ilustracije so tukaj zelo pomembne, vsaj do takrat, ko otroci še ne znajo brati. Te dopolnjujejo besedilo, spodbujajo domišljijo in kreativnost. Gre za t. i. likovno branje, ki prinaša razumevanje zgodbe v slikanici, saj lahko ilustratorji z ilustracijami spreminjajo razumevanje skoraj vseh morfoloških značilnosti besedila. (Batič in Haramija, 2014).

Kasneje se začne povezovanje besed in ilustracij in takšno aktivnost od učencev zahteva tudi strip. Besedilo, ki ga zasledimo v oblačkih, nam pove, kaj se je zgodilo, naslikani kadri pa učencem dajejo informacije o literarnih likih. Učenci so pri učenju najbolj uspešni takrat, ko si ogledajo kombinacijo sličic in besedila ter tako dojemajo moč besedne in slikovne povezanosti (Kerneža, 2016).

5.2 Miki Muster in njegovi najbolj znani liki

Miki Muster je veliko ime slovenskega slikarstva, karikatur in striparstva. Njegov »oče« Jože Muster se je rodil v Gradiščah pri Cirkulanah. Kot zdravnik je deloval v Murski Soboti in okolici, zato se je tam leta 1925 rodil tudi njegov sin Nikolaj (Miki). Slednji je že pri 13-ih letih v kinematografu videl risanko Disneya Walta, kar ga je najbrž zaznamovalo. Po gimnaziji ga je zanimal študij arhitekture, a je slednjega zamenjal s študijem na likovni akademiji. S svojim delom je Muster pričel v Slovenskem poročevalcu, ki je bil v bistvu namenjen zabavi. Njegovi prvi stripi so se zgodili po naključju; ob izidu neke številke so ustvarjalci pričakovali Disneyjev strip, ki je obtičal na meji. Zato so Mustru naročili, da nariše podoben živalski strip v stilu basni, v katerem bodo slovenski junaki, ki bodo bralcem blizu (Sitar, 2017). Na Slovenskem smo prvo stripovsko revijo dobili leta 1952 s stripovskim likom Zvitorepcem. Tega leta je tako je ugledal luč sveta prvi Mustrov strip iz vrst Zvitorepčevih prigod. Najprej so se stripi pojavljali v časopisih (Delo in Slovenski poročevalec), nato pa so bili izdani še v knjižni izdaji (Modic in Beranič, 2005). Muster je v času svojega delovanja naletel tudi na odpor oblasti, in to kljub temu, da se s politiko ni pretirano ukvarjal. V času hladne vojne, ko so v vesoljski tekmi tekmovali Rusi in Američani, je svojo znamenito trojico narisal na poti na Luno, kjer so naleteli na ruske medvede. Takrat so se Rusi počutili užaljene in celo protestirali. Miki je nastalo situacijo uredil že v naslednjem stripu, v katerem je Zvitorepca poslal k Američanom, ki jih je upodobil kot opice. Rusi so bili s tem zadovoljni, Američani pa njegovih stripov niso prebirali. Tematika, ki je zajela njegove stripe, je raznovrstna: fantazijska, zgodovinska, pustolovska. Literarni prostori so različni: od fiktivnih otokov in grajskega obzidja, do dolin in skoka v prihodnost. Čisto vsakemu stripu je dodan ščepec humorja. Njegov način risanja se je skozi leta/desetletja spreminjal, oblački so postali valoviti, veliko več je senčenja kot v začetku. Tudi karakterji likov so pozneje drugačni kakor ob »rojstvu« (Sitar, 2017). Na kratko smo jih karakterizirali v naslednjih vrsticah.

Slika 1: Karikatura Mikija Mustra, avtorja Borisa Oblaka.

5.2.1 Zvitorepec

Glavni živalski junak Mustrovih stripov je lisjak Zvitorepec. Povezujejo ga z mitom ameriškega glavnega junaka Walta Disneyja in tradicionalnega lika slovenskih pravljic – lisice zvitorepke. Zvitorepec se v stripih s človeškim likom težko znajde, pestijo ga tegobe, njegov karakter pa je zapleten (Modic, Beranič idr., 2005). Gre za tako kulten stripovski lik, da je se je v 70-ih letih po njem imenoval celo stripovski časopis. Vsaka generacija je takrat zahtevala na nek način svojega Zvitorepca, zato je doživel veliko ponatisov. (Sitar 2017). Šele v poznejših letih je Zvitorepec dobil takšen izgled, kakršnega smo vajeni v zadnjih desetletjih – značilne brčice in šop las na čelu. Zvitorepca prepoznamo kot iznajdljivega v kočljivih situacijah (Beranič idr., 2005). V stripih, ki smo jih obravnavali, smo Zvitorepca karakterno spoznali kot zvitega, a dobrega po srcu. Hitrega, a malce neumnega, saj včasih njegove ideje niso ravno najbolj posrečene. Znajde se v godlji, iz katere se mu potem vedno uspe nekako izvleči. Naj opomnimo, da je Muster v obravnavani zbirki prikazal tudi bivališče Zvitorepca, ki pravzaprav prikazuje njegov značaj. Imel je stabilno, trdno hišico iz starega hrasta, z bazenom in odličnim razgledom iz balkona.¹

5.2.2 Lakotnik

Imena Mustrovih likov so prav gotovo vezana na njihove osebnosti. Književnik Antič je Lakotnika označil za požrešnega volka, ki je nenehno lačen. Prav tako edini od treh likov ne zna plavati, a ima dobro lastnost – lahko se pogovarja z živalmi (Antič, 1990). Muster ga je najprej prikazal kot negativca (v 50-ih), kasneje je pridal še pozitivne lastnosti (Sitar, 2017). Med obravnavanjem Mustrovih stripov smo v Lakotniku našli tudi pozitivne lastnosti; velikokrat nas nasmeji in opozori na napake v svetu. Kljub temu, da se hitro razburi in zaradi velikosti deluje kot glavni v trojici, je živahen in pogumen. Avtor prikaže,

¹ Ugotovitev Vita Maučiča iz obravnavane zbirke Miki Muster Dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika

da je imel Lakotnik je od vseh treh najbolj razmajano hiško brez oken in z zelo mrzlo notranjostjo še posebej pozimi, kar kaže, da je svoj trud raje vlagal v kaj drugega kot v gradnjo stabilne hiše.² Sitar pravi, da je ljubil ženske in pijačo ter se zato najbrž še bolj prikupil tudi starejšim bralcem (Sitar, 2019).

5.2.3 Trdonja

Pojavi se kot želvak, in sicer že v prvem stripu (1953) poleg Zvitorepca ter tvori pomemben del stripovske trojice, ki jo sestavlja skupaj z lisjakom Zvitorepcem in volkom Lakotnikom. Trdonja, želvak, ki je znan po nezmotljivosti in izkušenosti v detektivskem poslu, s tremi junaki tvori celoto (Modic in Beranič, 2005). Če sta lisica in volk pomemben del slovenske književne folklorne, pa je nekako želva tista, ki izstopa. Lisica in volk namreč kažeta na gozdne in zelene površine, želva pa na morje (Slovenija ima tudi nekaj morja). Tako je Muster zajel tudi naravne lepote naše dežele (Antič, 1990). Zlasti pri indijanskih zgodbah lahko opazimo premetenost Trdonje pri reševanju težav (Modic in Beranič idr., 2005). Opazili smo, da je zelo preudaren in, kakor kaže že ime, trden in neomajen. Kaže se tudi kot dober in zvest prijatelj, od svojih odločitev pa ne odstopa. Trdonja je imel po risbi sodeč pritlično hiško do, katere vodi lesen most z ograjo čez potok (bližina vode morda kaže na samo podobo lika).³

Slika 2: Trdonja iz knjige *Zelena dolina*, avtorja Mikija Mustra in iz stripa *Zimsko spanje*.

5.2.4 Indijanček Viki

Indijansko življenje je del pustolovskih Mustrovih stripov. Viki je pomemben lik, ki ga mnogi poznajo kot majhnega indijanca na embalaži čokoladnega namaza. V stripih je živahen, velikodušen in dobrosrčen deček, ki obožuje pustolovščine in vse, kar je povezano z njimi. Oblečen je preprosto, »indijansko«. Sam lik je pozitiven. To opazimo po njegovem obnašanju in odnosi z drugimi; zlasti po krasnem odnosu s svojo mamo.

5.2.5 Čbelica Maja

Gre za lik, ki ga je uporabila blagovna znamka Medex. Muster je napisal stripe o Čbelici Maji, ki so izšle v delu. Zanimivost te zgodbe je predvsem v tem, da ni stripovskih oblačkov; imamo ilustracijo v kvadratu, besedni jezik pa je zapisan pod ilustracijo. Čbelica Maja je nežna čbelica, ki s svojimi žuželkastimi prijatelji, pajki in ostalimi, odkriva nove svetove in se sooča z naravnimi sovražniki (sršeni).

185. Nastavila je svoje želo na sredo sršenovih prsi – a glej, čudo! Želo se je upognilo ob trdem razbojnikovem oklepu. V sršenovih očeh je žarela jeza. "Lahko bi ti odtrgal glavo, mala, da bi te kaznoval za tvojo predrznost! In to bi tudi storil, toda naša kraljica se raje hrani z živimi čebelami kot z mrtvimi!"

Slika 3: Čbelica Maja, iz knjige *Čbelica Maja*.

²Ugotovitev Vita Maučiča iz obravnavane zbirke Miki Muster Dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika.

³ Prav tam.

5.2.6 Zajčki CIKCAK

Generacijam otrok iz začetka 90-ih let so ostali v spominu tudi zajčki v reklamnem oglasu, ki so napovedovali šport, nogomet ali hokej, na koncu pa opozarjali otroke, naj si umijejo zobe in gredo spat.

Slika 4: Cikcak zajčki. Vir: Youtube

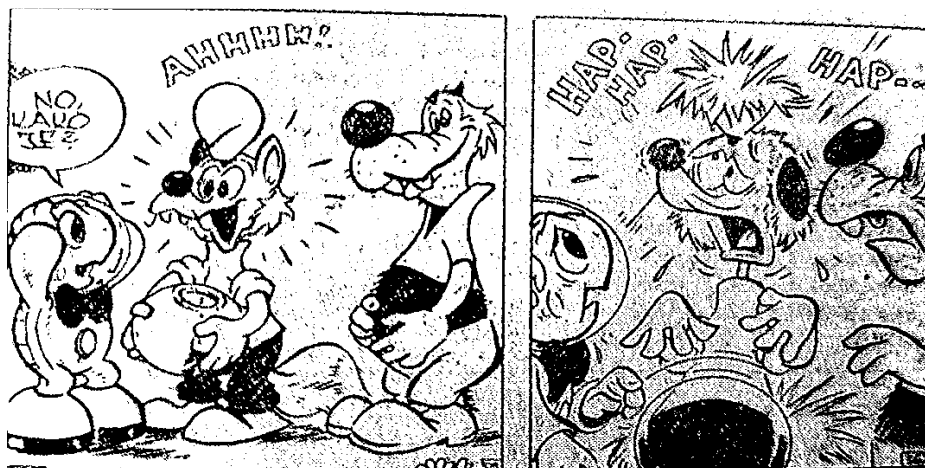
6. O MEDMETIH V STRIPU

Slika 5: Vloga jezika v stripu (povzeto po Bogataj, 2020).

Jezikovna sredstva predstavljajo le enega od delov stripa. Če strip vsebuje besedilo, je to lahko zapisano v stripovskih oblačkih, v posebnih okvirčkih ali kot del risbe. Stripovski oblački nam namreč povedo, kaj v nekem trenutku stripovski junak govori, razmišlja ali čuti.

Ker je prostor v stripovskih oblakih zelo omejen, mora biti izražanje ekonomično. Medmeti so besede stavki in izražajo človekovo razpoloženje, posnemajo naravne glasove ipd. (Žagar, 1985). Medmet ima v besedilu (ali samostojno) poseben pomen in izraža doživljanje (Gomboc, 2019). Zato je z medmeti možno sporočati marsikaj. V risbo so pogosto vključeni tako, da pravzaprav niso zapisani, ampak narisani. Medmeti so v oblakih lahko zapisani samostojno, kot enostavne povedi, ki se največkrat zaključijo s klicajem ali tremi pikami, ali kot pastavki v večstavčni povedi. Če so vključeni v risbo, nastopajo samostojno, večinoma brez končnega ločila, včasih pa so jim dodane tri pike ali klicaj (Bogataj, 2020).

Slika 6: Samostojno nastopanje medmetov, ki so narisani, iz knjige M. Muster, *Na luno*, 1959.

Glede na pomenske lastnosti delimo medmete na:

- posnemovalne (posnemanje naravnih glasov in zvokov),
- razpoloženske (izraz občutkov in razpoloženja) in
- velelne (izraz ukaza – alo, marš, pst ...) (Gomboc, 2019).

7. ILUSTRACIJE KOT POMEMBNO SREDSTVO ZA OBVEŠČANJE BRALCA

Učenci zelo radi posegamo po slikanicah že od malih nog. Ko se učimo branja nebesednih sporočil, z njimi prepoznavamo besedni in nebesedni svet ter ju med seboj primerjamo. S pomočjo slik in ilustracij se namreč že kot otroci učimo prepoznavanja, hkrati pa razvijamo jezikovne zmožnosti (V. Rot Gabrovec, 2003). S pomočjo stripa si lahko mladi bralci zgodbo v domišljiji oblikujemo sami, pri tem pa lahko vplivamo tudi na neke dodelane podrobnosti, ki jih stripar ni vključil v zgodbo (McCloud, 2010). Nekateri strokovnjaki pravijo, da je bralec stripa razcepljena osebnost. Tako se npr. učenec med branjem stripa uči branja in povezav med besedilom in sliko. Takšno besedilo, kot je strip, prinaša prepletanje besedila in slik, zato takšno besedilo obravnavamo celostno; če bi pri branju stripa npr ne bi upoštevali obeh kodov (slikovnih in besednih) hkrati, ne bi zaobjeli celega bistva. Strip je torej večkodno besedilo in kot tak, pomemben del besedilne pismenosti v šolskem izobraževanju. (Starc, 2009).

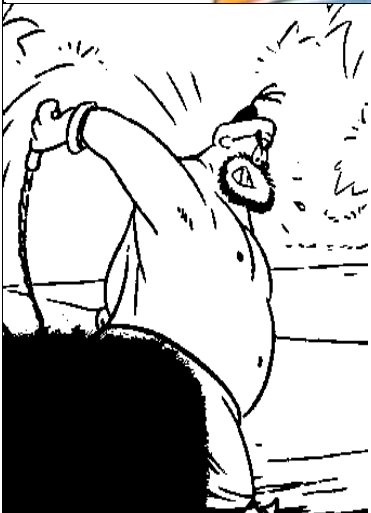

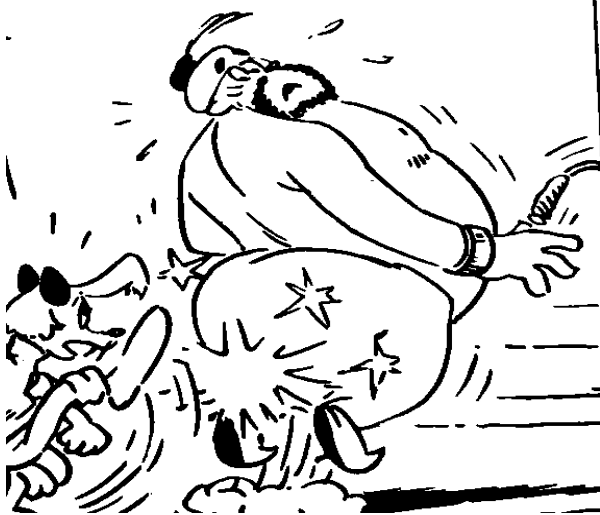
Slika 7: Že ilustracija na naslovnici lahko bralca izjemno pritegne (Maučič, 2022).

Pri izbiri stripov se moramo zavedati moči nebesednega jezika. Ilustracija bralcu o nekem dejanju/čustvovanju lika torej pove ogromno. S pomočjo obrazne mimike stripovskega lika razberemo čustva in razpoloženje. Prav tako to ugotovimo s pomočjo drže telesa, pogledom itd. Izrazje na obrazu likov in kretnje so v ilustracijah velikokrat povezani. Slika je pravzaprav temelj nebesednega jezika v stripu. Pomembni so naslikani detajli, ki bralcu ponudijo vpogled v dogodek ali aktivnost književnega lika. Ob analizi smo velikokrat razbirali, ali je določena situacija/položaj določen zaradi izraza na obrazu, drže telesa ali drugih nebesednih prvin (naslikanih detajlov, npr. kapelj, črt itd.). Tukaj so še medmeti kot uporabljene besedne vrste, ki so razpoloženski ali zvočni. Na koncu smo ugotovili, da so pravzaprav vse nebesedne prvine med seboj povezane in dajejo celoto.

7.1 Izrazje na obrazu

Izraz obraza nam pokaže čustva, počutje in razpoloženje človeka, v našem primeru književnega lika. Obrazna mimika sogovorniku pove, da ga poslušamo. Torej je izraz obraza najbolj zaznaven del na telesu, ki nam poda informacije ob komuniciranju (Mladenovič, 2012). Obrazni izrazi so različni tudi med knjižnimi liki v Mustrovih stripih. Ob branju smo zaznali kar nekaj ustaljenih izrazov obraza, ki jih je Muster nakazal s slikovnimi potezami. Nekaj jih je takšnih, ki z lahko pokažejo trenutno razpoloženje lika.

	Nasmejan obraz in priprte oči kažejo na užitek, kapljice iz ust ob prehranjevanju nakazujejo na srečo in zadovoljstvo ob prehranjevanju.
	Stisnjeni zobje/mrki obraz nakazujejo na jezo ali bes lika. Obenem se trudi, da bo izvedel udarec. Trud in nakazan udarec sta prikazana tudi s slikovnimi detajli okrog glave.
	Odprta usta, izstopajoče oči Zvitorepca in dvignjen klobuk Trdonje nakazujeta na naslednja čustva: strah, osuplost, šok. Na takšno čustvo kaže tudi položaj obraza Trdonje, ki mu je od strahu celo »izskočila« glava.
	Kapljice potu in značilne povešene oči na obrazu nakazujejo na izjemen napor ob dvigovanju, lik je v svoje delo vložil veliko truda.

	Potne srage in prst v ustih lika nakazujejo na mrzlično razmišljanje ali iskanje rešitve.
	Odprta usta, globoko in iztegnjene roke skupaj s slikovnimi kodi (oblački in črtami), nakazujejo na silovit padec in posledično bolečino lika.
	Lik se umika, je prestrašen in v procesu padca, saj je ravno dobil udarec v zadnjico. Široko razprte oči in povešena usta nakazujejo bolečino oz. kakšno drugo negativno čustvo.
	Lik čebelice Maje je razpoloženjsko žalosten, morda prestrašen, kar razberemo iz naslednjega izrazja obraza: slikovni detajl majhnih belih zenic na vrhu širokih oči kaže na negativno čustvo (strah, neprijetno pričakovanje), prav tako odprta usteca in povešene tipalke. Glede na besedni kod se Maja boji, kaj bo skočilo iz vode.

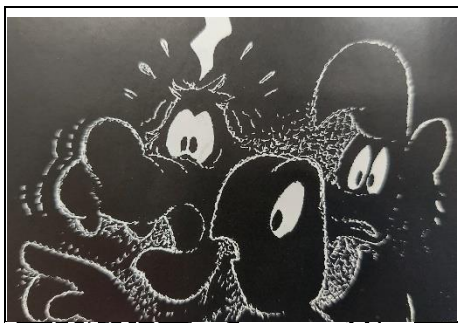
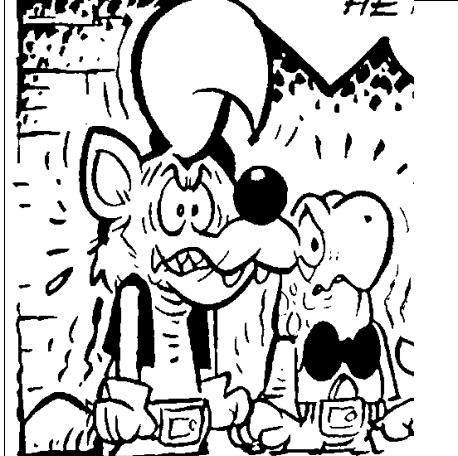
	Stripovski lik je prestrašen. To prepoznamo po mimiki obraza, odprtih ustih in dvignjenih obrvih, potu okrog glave.
	Iz izraza obraza na liku lahko razberemo veselo pričakovanje, njegov pogled je usmerjen na nekaj, kar čaka, zgovorna pa je tudi slina, ki mu kaplja iz ust ter nakazuje lakoto.
	Lik je začuden oziroma zmeden, lahko tudi neveden. To lahko prepoznamo po njegovih očeh in privzdignjenih obrveh.
	Izraz na Zvitorepčevem obrazu na sliki kaže na moledovanje, upanje, sram, morda prošnjo. Nasmeh je prisoten, a kaplje okrog glave nakazujejo, da je najbrž prisiljen, kar kaže tudi kontekst z besedilom.

7.2 Drža telesa

Ali je človek napet ali sproščen, razburjen, v »akciji« ali umirjen, lahko ugotovimo po drži človeka. Po navadi se drža telesa kaže na podlagi čustev, ki vplivajo na gibanje rok, določen položaj telesa, gibanje rok. itd. Npr. ponos in uspeh se lahko kaže z vzravnano držo. V stripu hitrosti gibanja npr. ni bilo moč opaziti. Smo pa opazili predvsem trenutno stanje v skladu z besedilom v oblčku. Omeniti je treba, da sta izraz obraza in drža telesa največkrat povezana. V nadaljevanju predstavljamo nekaj najpogostejših značilnih pozicij lika, ki kažejo na določeno situacijo. Kretnje prikazujejo, kakšna je trenutna situacija.

	Lik Lakotnika se drži za trebuh, kar lahko signalizira lakoto ali zadovoljstvo ob sitosti. To nakazujejo zlasti roke, ki se primejo obilnega trebuha in zadovoljen nasmejan obraz s privihamim nosom.
	Iztegnjena roka, žuganje s kazalcem in slikovni kod (črtici ob ustih) bralca zlahka napeljejo k ugotovi, da lik Trdonje nekaj ukazuje/prikazuje, pri tem pa privzdigne glas.
	Z držo telesa je Muster lepo prikazal hitrost lika v gibanju tudi s črtami in »plapolajočimi« brčicami, repkom in ušesi. Na sličici je zajec CikCak, ki je na smučeh zelo hiter.
	Iztegnjene roke pred telesom in velik korak kažejo na hiter tek Zvitorepca. Bralec razbere, da se je zelo ustrašil in beži.
	Udarec roke ob glavo in dopolnitev s slikovnimi detajli (črte ob figuri glave) nakazujejo na »spomnil sem se« trenutek. Zvitorepcu se je nenadoma porodila ideja, ki se je je razveselil.

	Poklapana in sključena drža telesa in otožen obraz, ki si ga lik podpira z rokami, kaže na razmišljanje, pridobivanje idej, morda tudi na čakanje.
	Slikovni detajl črt, ki najbrž rotirajo okrog glave in držanje glave z obema rokama, nakazuje na to, da se je liku zvrtilo ali da se ne počuti dobro. Ponazarja zmedenost.
	Drža telesa nakazuje na trud in močan udarec kot izhaja iz celotne sličice. Drža rok in telesa ter dvignjena noga nakazujeta na silno moč brce, ki jo je lik uporabil za udarec.
	Pri tem liku čustvo izražata tako izrazje obraza kakor tudi drža telesa (stisnjena pest). Bralcu nakaže jezo in razburjenost. To lahko prepoznamo po odprtih ustih, celo pljuvanju med kričanjem (kapljice)

	Stripovski liki so preplašeni. Avtor je to nakazal s kontrastom črne barve (tema) in delov telesa, ki so svetlejši; okrog njih je nakazana naježena koža, kar nakazuje negativno čustvo – strah. Drža rok kaže na bližnjo videno nevarnost.
	Pri likih prepoznamo jezo/bes, morda tudi maščevalni namen. Kaže se v značilni drži telesa, torej v stisnjenih pesteh in zobeh.

8. ANALIZA OBRAVNAVANIH STRIPOV IN JEZIKOVNE ZNAČILNOSTI V PREBRANIH STRIPIH

8.1 Miki Muster: V Afriki

Strip v Afriki je prvič izšel leta 1954. Govori o dogodivščinah Zvitorepca in Trdonje, ki se odpravita v afriški svet loviti leve, nosoroge itd. Tam se zapleteta v nenavadno sago s puščavnikom, ki jima prodaja kamelo, ki takoj omaga. Po hoji v puščavi končno najdeta oazo, kjer nasilnež Ali (ropar mladih deklet) ugrablja in prodaja dekleta iz harema. Z njim se zapleteta v boj in ga premagata. Ženske obljubijo, da bosta nagrajena s strani očeta, šejka Omarja. Na poti domov srečajo še ene preprodajalce žena, a jih premagajo. Šejk Omar ju v zahvalo nagradi z dragocenostmi in jima podari konja, ter dekleta. Vendar ga junaka z zvijačo pretentata in pobegneta iz arabskega sveta.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Zvitorepec, Trdonja, Ali, Lejla, beduini Šejk Oma.r	Afrika, arabski svet, puščava, džungla.	Nenatančno določljiv. Dogajanje je razvlečeno čez dan, nato pa nastopi noč.	Knjižni jezik, nekaj besed, ki so značilne za ta literarni prostor (šejk, velblod, fatamorgana, prerok, Alah).	Ne pomagati ti denar, če na koncu dneva nisi svoboden.	Avtor uporablja se precej stalnih besednih zvez: -Zvitorepcu je zavrela kri. /.../ kako se izvlečeva iz te kaše! -Zvitorepec je tekel, kar so ga noge nesle. -Počil je od smeha.

Slika 8: Iz stripa V Afriki.

Najpogostejši medmeti v obravnavanem stripu Afrika

RAZPOLOŽENJSKI	POSNEMOVALNI
KHM-KHM – razmišljanje, premor, mogoče rahel kašelj ob oklevanju	TOK-TOK – trkanje, udarjanje z nekim predmetom ob les
BRŽ-BRŽ – hitro naprej	BUMM – strel
HOP-HOP – spodbuda za skok/dvig	HRRRRR, ZZZZ – spanje, smrčanje
HURAA!– veselje	KU-KU – ponovna pojavitev in ob tem značilen medmet
HM-HM – razmišljanje	TUP – udarec ob neko stvar, padec
HIHIHI, HO-HO-HO – smeh in navdušenje	
OHO! – vzklik presenečenja	

8.2 Miki Muster: Zelena dolina

Trdonja, Lakotnik in Zvitorepec so skupaj prijahali v Srečno mesto. Ko so prišli v salon, so srečali gorilo Joeta, s katerim se je Lakotnik spopadel in v spopadu tudi zmagal. Zato si je Lakotnik privoščil ducat vrčev piva. Nakar je k njemu pristopil možakar in mu velel, da ima zanj zelo dobro kupčijo. Za to kupčijo sta se zmenila takoj naslednjo jutro, ko sta ga ob postelji pričakala kar dva takšna gospoda. Kupil naj bi Zeleno dolino. Tako je tudi storil. Na pogodbi, ki jo je podpisal, je jasno pisalo: »proda dolino, imenovano Zelena dolina, ki leži zahodno od kamnite stene, ki je mejnik ...« A vse bi bilo v najlepšem redu, če ne bi on gledal vzhodne, zelene, lepše strani, z lepim vijugastim potokom, na koncu pa pravzaprav kupil zahodno stran, ob tem pa si je od Zvitorepca in Trdonje sposodil še denar.

Slika 9: Iz Mustrove Zelene doline.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Zvitorepec, Trdonja, Lakotnik, poslovna gospoda, kuhar Čung Fu.	»Veselo« mesto	Ni natančno določen, bralec lahko domneva, da morda pomlad, saj je vse ozelenelo.	Knjižni jezik, arhaični izraz (<i>ducat</i>).	Veliko je prevar, ob istem času pa tudi, da se je treba zelo dobro prepričati, predno sprejmemo odločitev, da kaj naredimo.	Kar nekaj povedi je večstavčnih, ločene so s tropičjem, ki pomenijo molk/premor med govorjenjem.

Najpogostejši medmeti v obravnavanem stripu Zelena dolina

RAZPOLOŽENJSKI	POSNEMOVALNI
JUHUUUU- sreča	ČRINN, PLENK- tresk, glasen zvok
AAAA-bolečina	BANG- udarec
UHH- bolečina	HRRRRR, ZZZZ - zvok spanja, smrčanje
GRRRR- jeza	

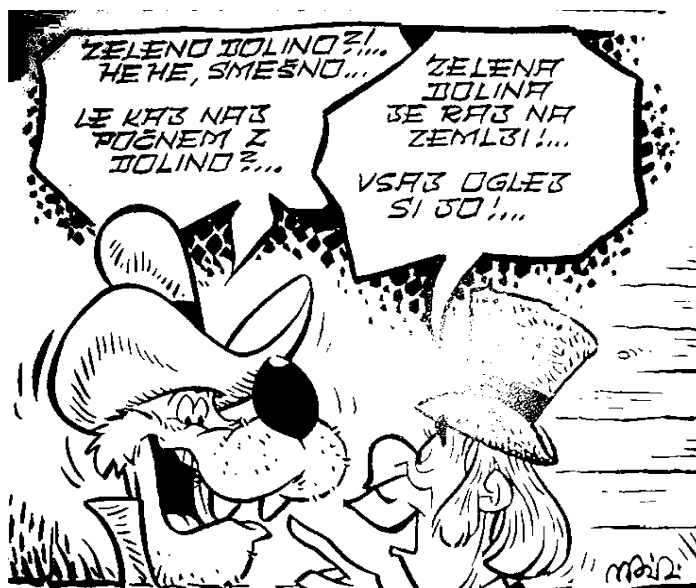
8.3 Miki Muster: Zimsko spanje

Lakotnik se pogovarja z sosedom, medvedom Brundom, ki mu pove, kako se lahko pripravi na zimsko spanje. Tako gre in pokupi vso zalogo hrane po prodajalnah. Še isti dan vse poje in se odpravi na zimsko spanje. Tako sta mimo njegove hiše prišla Trdonja in Zvitorepec in na vratih opazila list: »Ne motite, spim!« Nekaj dni sta še hodila in ga nekega dne le srečala, kako si veselo prepeva in je ves srečen. Ko ju je opazil, ju je ves vesel vprašal, kako sta preživela zimo ter, ali prav vidita spomladanski žafran. Trdonja in Zvitorepec pa sta mu povedala, da se še zima niti ni začela in da pravzaprav gleda jesenski podlesek. Zimo je prespal v pičlih treh dneh. Nekaj dni pozneje sta ga spet obiskala. Klicala sta ga, pa nič. Mu trkala, še vedno nič. Vzela sta hlod in z njim razbila vrata, a še vedno nič. In tako se je podrla cela bajta. Poiskala sta Lakotnika pod vsemi deskami, vendar je bil kot mrtev. Prebudil ga je elektrošok. Povedal jima je, da je bila to njegova nova skrivnost zimskega spanja. In tako je ponovno gledal pomladanski žafran.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Zvitorepec, Medved Brundo,	Domovanje Trdonje, Zvitorepca in	Jesen.	Prevladuje knjižni jezik, čeprav avtor ves čas	Tudi, če je zima težka, za njo zmeraj pride pomlad.	Preproste, enostavne povedi.

Lakotnik, Trdonja.	Lakotnika, vas, dolina.		uporablja narečno besedo <i>žefran</i> namesto <i>žafran</i> , prav tako se pojavi beseda <i>bajta</i> .		
--------------------	-------------------------	--	--	--	--

Ves čas branja se nam je porajalo tudi vprašanje, ali je literarni prostor v knjigi tudi narava, ki obdaja naše Cirkulane, je to naravno, očetovo »izročilo« ostalo v Mikiju in ga je morda kdaj pa kdaj tudi izlil na papir? Morda si je Zeleno dolino, nad katero so se vila gričevja, predstavljal takšno, kakršno jo vsak dan vidimo mi.

Slika 10: Iz Mustrove Zelene doline

8.4 Zbirka Miki: Miki Muster 1963–1965

Zbirka stripov Mikija Mustra, ki smo jo prav tako obravnavali, sestavlja pet dolgih stripov, v katerih se prepletajo dogodivščine najbolj prepoznavnih likov. Čisto vsak nosi svojstveno sporočilo.

Najboljši strip, ki ga velja izpostaviti, je zgodovinski strip Trubadurji. Tukaj se junaki seznanjajo s starodavno preteklostjo.

8.4.1 Trubadurji

V njem Lakotnik odkrije časovno uro v ruševinah starega gradu. To ugotovita tudi Zvitorepec in Trdonja. Nato skupaj po nesreči odpotujejo v srednjeveški čas vitezov in graščakov, kjer zaidejo v težave, kakršne so pestile tedanje prebivalce. Na koncu rešijo ugrabljeno grofično iz Malharjevih rok, ki jo pripeljejo v njihovo sedanost. V sedanosti se seveda ne znajde; zaradi njene razvajenosti jo vrnejo v preteklost in izročijo Malharju.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Graščak, Zvitorepec, Lakotnik, Trdonja, graščakinja, starec, Malhar	Grad graščaka, dvorec viteza Malharja,	Čas v stripu je pomemben, saj bralca pelje v preteklost, nato ponovno v sedanjost in celo v prihodnost. Pri tem lik zavestno potuje s časovno uro	Knjižni jezik, tudi arhaični izraz (trubadurji).	V življenju nas ne osrečujeta bogastvo in denar, če se ne počutimo svobodne. Veliko je prevar, ob istem času pa tudi, da se je treba zelo dobro prepričati predno sprejmemo odločitev, da kaj naredimo.	Kratke povedi, po večini je v oblaku le ena poved, razumljive za otroke.

Najpogostejši medmeti v obravnavanem stripu Trubadurji

POSNEMOVALNI
TRA TRA– topotanje konjev
TOK-TOK-TOK – trkanje
HO – HO – HO – privoščljiv smeh
ZIP – zvok puščice

8.4.2 Gusarji

Iz zbirke izpostavljamo tudi strip Gusarji, saj nosi zelo močno sporočilo. V gusarsko obarvanih zgodbah se junaki spoprimejo z negativnim likom, gusarjem po imenu Gulikoža. Prav tako se borita s pohlepno žabo. V stripu Lakotnik najde zemljevid zaklada in ga pokaže prijateljema, potem pa skupaj s plavalno opremo in Lakotnikovim čolnom gredo na otok ter pričnejo iskati zaklad. Pri tem privabijo pozornost gusarja. Zaklad najdejo, zraven tega pa ujamejo še gusarja. Tako ulovijo gusarja, zaklad pa pustijo na otoku (če ga bodo v hujših še rabili).

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Zvitorepec, Trdonja, Lakotnik, Gusar Gulikoža, pajdaši, pohlepna žaba, policija, Sodnik Sova.	Osrednja Afrika, domače hiše junakov, gradovi.	Poletje (možnost plavanja) in preteklost (glede na prisotnost graščin in gusarjev).	Knjižni jezik, nekaj arhaičnih izrazov (ducat).	Pomembno je varčevati za hude čase in ne zapravljati, ko imamo na voljo preveč denarja.	Kar nekaj povedi je večstavčnih, ločene so s tropičjem, ki pomenijo molk/premor med govorjenjem.

Najpogostejši medmeti v obravnavanem stripu Gusarji

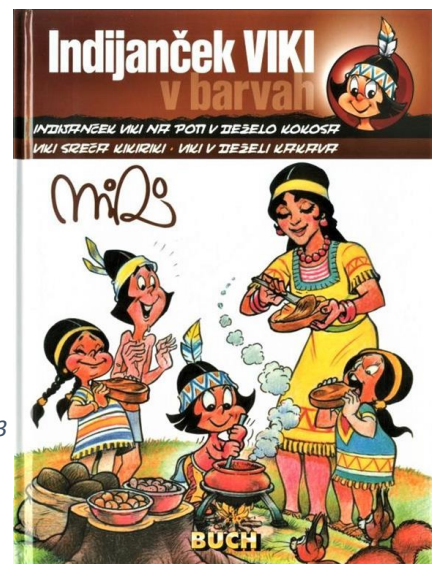
RAZPOLOŽENJSKI	POSNEMOVALNI
HIHIHI, HO-HO-HO – smeh in navdušenje	SNIF-SNIF – uporaba voja
OOOO! – pozdrav ali presenečenje	
AUUU! – bolečina	HRRRRR, ZZZZ – spanje, smrčanje
MLJASK-MLJASK – mljaskanje, udobje ob hranjenju	TOK-TOK – trkanje, udarjanje po lesu
	TRAS – izguba zveze na radiu
	BUM - zadetek topovske krogle

8.5 Miki Muster: Indijanček Viki

Strip govori o indijančku Vikiju. Mnoge generacije ga poznajo po čokoladnem namazu z dolgoletno tradicijo, Viki kremi. Večina ne ve, da je to tudi lik, ki ga je Miki Muster upodabljal v svojih stripih. Strip je razdeljen na tri povezovalne zgodbe, analizirali smo dve.

Glavno sporočilo smo razbrali takole: človek mora zmeraj, ne glede na svojo starost in situacijo, prebuditi otroka v sebi in se tudi na svoj, »otroški« način znajti v življenju.

Slika 11: Knjiga Indijanček Viki vsebuje 3 stripe (Črnivec, 2022).

8.5.1 Viki na poti v deželo kokosov

Vikija in Pepita ustavita dva roparja (Črni Pedro in Rodrigo). Potem se znajdetata tako, da imata okrog vratu repe posušenih klopotač, teh pa se konji zelo bojijo. Z obeski sta tresla kakor z ropotuljami in

konja sta se tega zvoka ustrašila, zato sta roparja odvrгла iz sedla. Viki in Pepito sta roparja naložila na voz in ju odpeljala v vas v zapor.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Viki, branjevka, kapitan, pomočnik kapitana, deček Čombo, Čombova mama, Vikijeva mama, petelin, žirafe, roparji, dinozavri.	Vikijeva domača vas, Vikijev dom, otoki, na katere so pluli skupaj s kapitanom, morje	Poletje, čas starih civilizacij, torej preteklost (Kitajci, Indijanci, ...)	Besede v stripu so bralcu razumljive, pojavi se tudi kakšna neknjižna beseda (npr. ringišpil).	Tudi otrok lahko zbere ves pogum na svetu in preslepi roparja. Dobro vedno premaga zlo.	Preproste, enostavčne povedi, primerne za otroke.

8.5.2 Viki sreča kikiriki

Kapitan povabi Vikija na novo potovanje in Viki seveda privoli. Tokrat gredo v deželo kikirikija, k Indijancem. Ko prispejo na otok, se Viki odloči, da tukaj ostane in se dogovori s kapitanom, da bo čakal, dokler ne pridejo po nov tovor. Na otoku spozna Pepita, dečka njegovih let, ki mu pove o indijanskih običajih. Ko sta s konji odpeketa do vasi, da bi predala denar, katerega je kapitan dal Vikiju, da ga izroči vladarju za kikirikije, ju ustavita dva roparja na konjih, Črni Pedro in Rodrigo. A ker sta vedela, da se konji bojijo posušenih repkov kač klopotač, sta malo zaringljala in konja sta ju ucvrla, roparja pa sta zvezala in ju tako spravila do vasi, kjer so ju dali v zapor, fanta pa srečno predala denar. Ker je kapitan hitro prišel po nov tovor, se je poslovil od Pepita in mu obljubil, da se bo še kdaj vrnil.

Literarne osebe	Literarni prostor	Literarni čas	Jezik v stripu	Sporočilo	Oblika povedi
Viki, kapitan, indijanec Pepito, indijanci na otoku, Pedro in Rodrigo, dinozavri, Kitajci, sloni.	Vikijev dom, džungla, pod kokosovimi palmami	Poletje, čas starih civilizacij (Kitajci, Indijanci, ...)	Besede v stripu so bralcu razumljive, pojavi se tudi kakšna neknjižna beseda (npr. zaringljati).	Poštenost se vedno obrestuje.	Preproste, enostavčne povedi, strip je namreč namenjen otrokom.

Najpogostejši medmeti v Indijančku Vikiju

RAZPOLOŽENJSKI	POSNEMOVALNI
HAHA-HAHA – smejanje, dobra volja	GLUK-GLUK - pitje
BRRRRRR – mraz	TINGILING-TINGILING – zvonec, zvonjenje
OJOJ! – strah, neprijeten občutek	KIKIRIKI – oponašanje petelina

PAZI! – opozorilo	COP-COP – nežno korakanje
	GRUARRRR – rjojenje
	ČRRRRRRRR! – ropotanje
	FIJUUUUU – padanje

9. MUSTER IN NJEGOVA PREPOZNAVOST V ZVEZI S CIRKULANAMI: KAKO SMO SE ODPRAVILI PO POTI MIKIJA MUSTRA

Slika 12: Arhiv redkih stripov v ŠRC Šumica (Maučič, 2022).

Miki Muster se je pravzaprav rodil l. 1925 preko Mure., umrl pa leta 2018 v Ljubljani. Njegov oče je bil iz Gradišča pri Cirkulanah, in sicer dr. Jože Muster. Da domači kraj lahko povežemo z Mustrom, njegovimi stripovskimi junaki in lokalno kulturno dediščino, smo se želeli prepričati tudi sami. Pot nas je vodila v športno-rekreacijski center Šumica, kjer smo se srečali tudi z mrzlim nečakom Mikija Mustra, g. Milanom Voglarjem. Tam smo ga tudi intervjuvali in povprašali, kako so Cirkulane povezane s tako imenitnim imenom. Ogledali smo si zbirko razstavljenih Mustrovih stripov.

V empiričnem delu smo nato povprašali, kako, in če sploh, bi lahko Mustra še dodatno uporabili za prepoznavnost in promocijo domačega kraja.

Slika 13: Srečanje rodbine Muster v Šumici leta 2005, na sredini je Miki Muster (Črnivec, 2022).

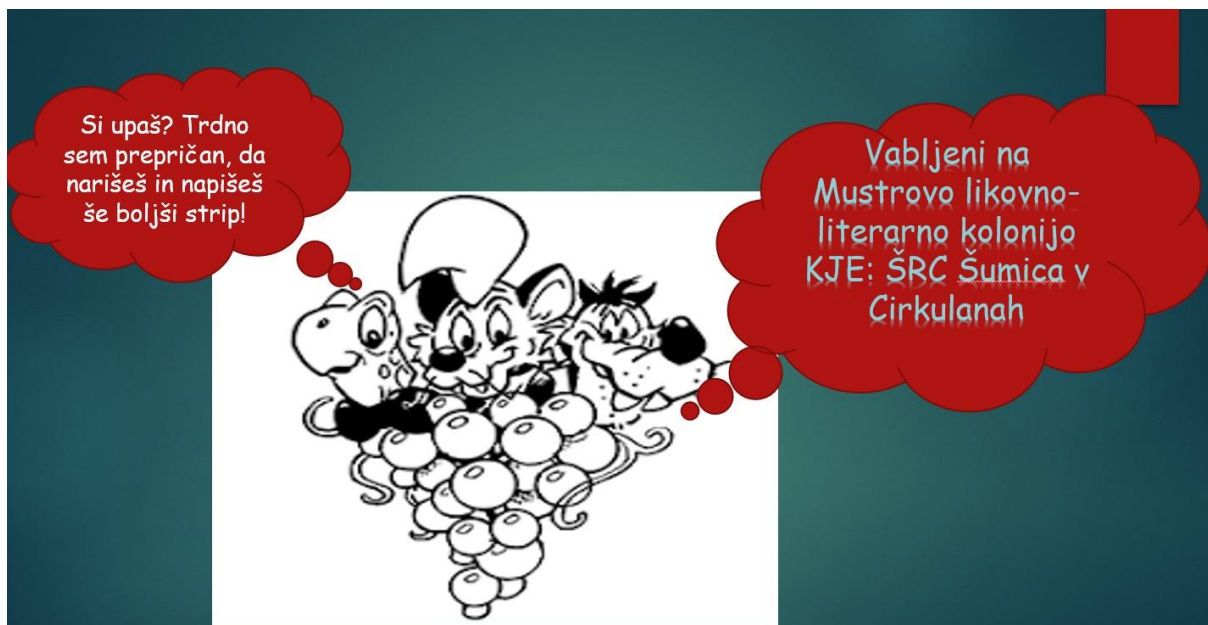
9.1 Naša prizadevanja za ohranitev stripov M. Mustra in lokalno promocijo

Kaj lahko storimo, da se ravno v našem kraju ohrani ljubezen do stripa v povezavi s slovenskim slikarjem?

Naši predlogi so bili pravzaprav zelo različni.

1. Na že obstoječi Mustrovi planinski poti bi poimenovali dele/prelaze na planinskih poteh in jih opremili s fotografijo, npr. Zvitorepčev laz, Trdonjin most, Lakotnikova graba, hkrati bi jih lahko poimenovali v našem narečnem jeziku (belanščini).
2. Ker že imamo park oz. spominsko sobo, bi jo lahko dopolnili ali jo pa še razširili bolj v turistično središče Cirkulan, kar bi lahko pripomoglo k večjem ogledu te turistične točke in v prihodnjih letih večja prepoznavna Mustrovih likov in tudi Cirkulan.
3. Pripravili bi izris maskot (Zvitorepca, Trdonje, Lakotnika, indijančka Vikija) in jih s pomočjo občine dali tudi izdelati. Slednje bi pričakale mlade obiskovalce, šolarje iz drugih šol na športnih prizoriščih in turnirjih ter v ŠRC Šumica, kjer bi se izvajale npr. likovne ali literarne delavnice.
4. Priredili Mustrovo tekmovanje iz ustvarjanja stripov oz. tako imenovano Mustrovo stripovsko kolonijo, kamor bi lahko vsako leto prihajali učenci in otroci iz cele Slovenije. S tem bi ohranjali stripovsko literarno zvrst, hkrati pa promovirali ime občine.
5. S pomočjo maskot treh glavnih likov bi lahko mladinska dramska sekcija Cirkulane uprizarjala stripe, ki bi jih spremenili v dramska besedila.

PRIMER PREDLOGA MLADIH RAZISKOVALCEV ZA INOVATIVNO UVEDBO NOVEGA PROJEKTA V LITERARNO-LIKOVNEM PODROČJU

Slika 14: Po Mustrovi ilustraciji prirejen predlog za obeleževanje stripovske dejavnosti

10. EMPIRIČNI DEL

Raziskovalni del smo opravili v dveh delih. Prvi je obsegal delo na terenu, drugi pa vprašalnik, ki smo ga analizirali z metodo analize.

10.1 Delo na terenu

Odpravili smo se v ŠRC Šumica, kjer smo raziskovali, kako bi lahko skupaj z gospodom Milanom Voglarjem, ki je Mustro v Halozah postavil temelje, še razširili prepoznavnost slovenskega stripa in Mikija Mustra, hkrati pa s tem poskrbeli za prepoznavnost lokalne kulturne dediščine. G. Milan je zaslužen tudi za Mustrovo planinsko pot, ki jo letno obišče veliko pohodnikov.

Pripravili smo si tudi vprašanja, ki smo jih zastavili g. Milanu, jih posneli, on pa je odgovarjal, nakar smo odgovore natipkali po zvočnem zapisu:

Slika 15: ŠRC Šumica v Pristavi, kjer smo si ogledali razstavo stripov M. Mustra (Maučič, 2022)

Pripravili smo si naslednja vprašanja, na katera je g. Milan V. odgovoril, mi pa smo jih natipkali po zvočnem zapisu:

1. V kakšnem sorodstvu ste z Mikijem?

Sem mrzli nečak Mikija Mustra, če lahko tako rečem. Imava iste korenine. Njegov oče, Jožef Muster je izhajal iz Gradišč pri Cirkulanah in je bil zdravnik.

2. Zakaj ste se odločili za razstavo njegovih del?

Ne samo za razstavo njegovih umetnin, tukaj poteka tudi Mustrova planinska pot, vse skupaj pa je nekako povezano. Miki Muster je pomembno ime ne samo slovenske temveč kar evropske karikature. Marsikdo ne ve, da ima korenine v Halozah. Mikiju Mustru sem se na nek način želel pokloniti tudi na našem koncu. Na ptujskem in v našem okolišu ga nikoli niso omenjali; konec koncev, to morda dokazuje, da ga mi, Slovenci, morda nismo znali ceniti tako kot so ga znali ceniti Nemci. Leta 2005 smo se srečali tukaj v Šumici in vprašal sem ga, ali bi želel narisati svoje najbolj znane slovenske junake Trdonjo, Zvitorepca ter Lakotnika skupaj s haloškim simbolom, grozdom. To je tudi storil in s tem potrdil svoje haloške korenine. Po tem je zaživela tudi planinska pot, na katero vsako leto pride ogromno pohodnikov.

3. Nam poveste še kaj o Mustrovi poti, je to zahtevna pot?

Krožna pot se začne ravno tukaj v Šumici pri tej brunarici. Tukaj je prva in zadnja kontrolna točka Mustrove tematske poti. Od tod krenemo po asfaltni cesti proti severu. To je krožna pot, dolga nekaj več kot 7 km in traja približno 3 ure. Žige za pohodniško pot je oblikoval sam Miki Muster. Pot je na trenutke malce zahtevnejša, a jo zmorejo tudi otroci.

4. Je bil Miki Muster kdaj tukaj, pri vas?

Da, leta 2005 smo se srečali prav na tem mestu in rekli kakšne čudovite besede, to je bilo za Mikijev 80-ti rojstni dan. S tem namenom smo se srečali.

5. Bi bili pripravljeni sodelovati z nami, če bi mi, učenci, želeli kar koli prispevati k ohranjanju Mustrove zapuščine v tem kraju?

Pripravljen sem na kakršno koli sodelovanje in vesel, da ste ravno mladi polni idej in bi želeli sodelovati. Pripravljen sem ponuditi prostor in pomagati po najboljših močeh. Menim, da bi lahko s tem v naše kraje privabili polno generacij. Zdelo se mi je, da med mladimi kulturna dediščina več ne živi, zdaj pa vidim, da je še kako živa in to me neizmerno veseli.

6. Kaj menite o predlogu, ki ga bomo posredovali naprej, da bi v Šumici v Cirkulanah izvedli Mustrovo literarno-likovno stripovsko kolonijo?

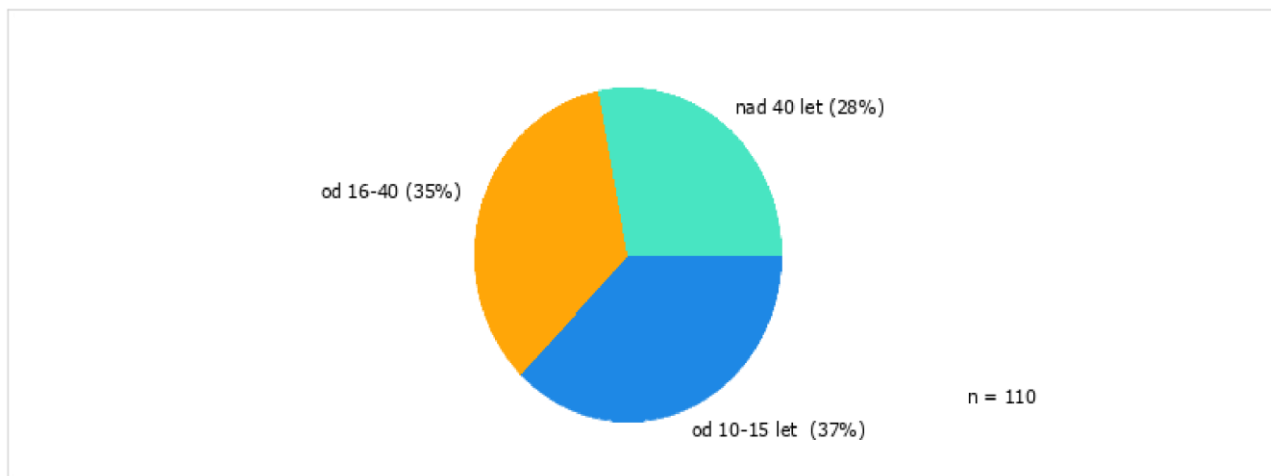
Tukaj je prostor, ki se mi zdi za to imeniten. Mogoče se izvedejo kakšne aktivnosti, tudi športne. Razmišljal sem tudi o maskotah, o vseh stvareh, ki bi pritegnile mlajše generacije. Zakaj ne bi izkoristili tako imenitnega in slavnega imena tudi v namene prepoznavnosti našega lepega kraja. Pravite, da veliko domačinov sploh ne ve, kdo je Miki Muster. To bi se moralo spremeniti in vesel sem, da ravno mladi delate v to smer.

10.2 Izdelava in analiza vprašalnika

V mesecu decembru smo pripravili spletno anketo. V reševanje smo jo ponudili učencem 7., 8. in 9-razreda OŠ Cirkulane, prav tako pa smo jo dali na splet, kjer so jo rešili sledilci profila šole na socialnem omrežju, predvidevamo, da po večini občani v različnih starostnih skupinah. Vprašanja smo sestavili sami, ozirajoč se na predmet raziskovalne naloge. Anketirance smo v nagovoru najprej opomnili, o čem bo tekla beseda in jim dali možnost, da se odločijo za izkazan interes.

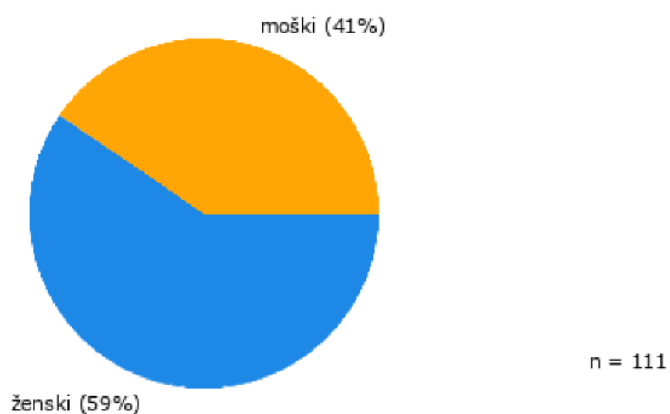
V nadaljevanju predstavljamo rezultate empiričnega dela.

Starost anketiranca: (n = 110)

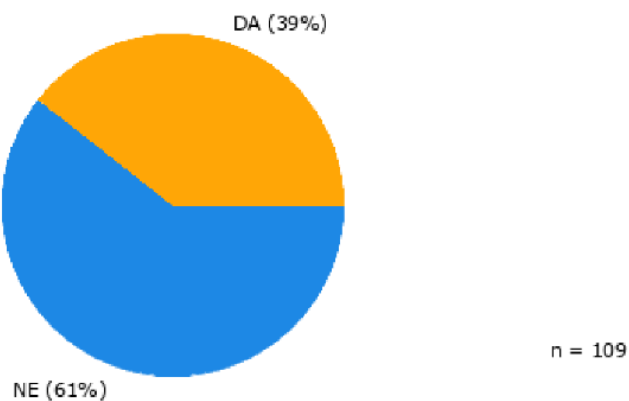
Na prvo vprašanje, ki govori o starosti vprašanih, je odgovorilo 110 vprašanih. 37 % anketirancev je starih od 10–15 let , 35% je starih od 16–40, 26 % anketirancev pa je bilo starih nad 40 let. Največ interesa za reševanje tovrstne tematike je bila med učenci.

Spol anketiranca: (n = 111)

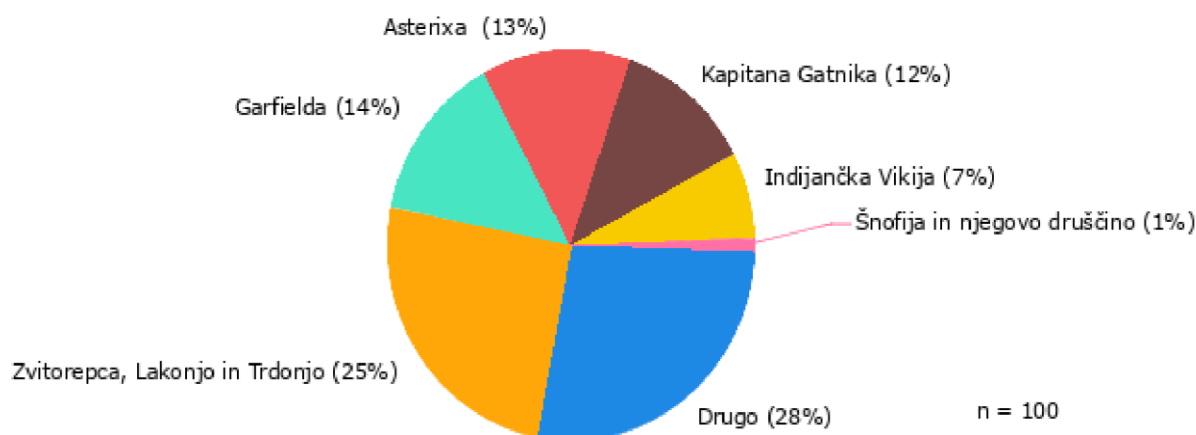
Na vprašanje je odgovorilo 111 vprašanih. 59 % anketirancev je bilo žensk, 41 % pa moških. Na vprašanje o spolu anketiranca ugotovimo, da se je za reševanje ankete odločilo več žensk kot moških

Ali berete stripe? (n = 109)

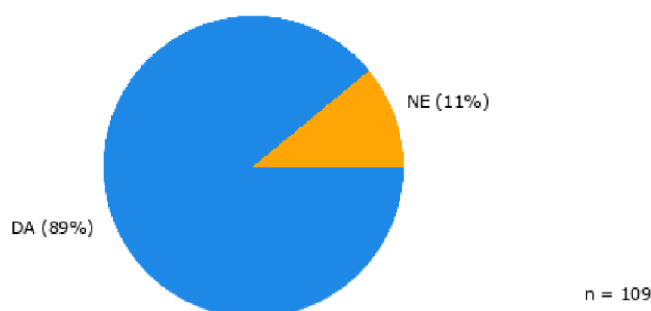
Na vprašanje je odgovorilo 109 vprašanih. 61% pravi, da stripov ne bere, stripe pa prebira 39 % odstotkov.

Katerega stripe in njihove junake ste prebirali največkrat? (n = 100)

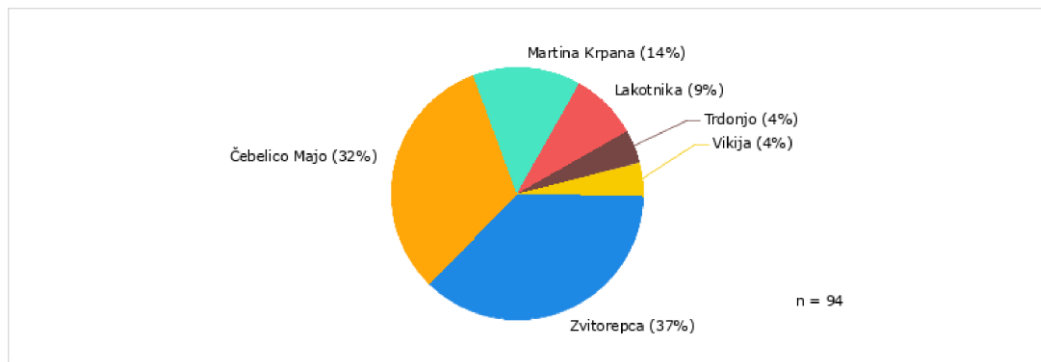
Na vprašanje je odgovorilo 100 vprašanih. Največ anketirancev bere stripe, ki tukaj niso naštet (28%), 25% bere stripe Zvitorepca, Lakotnika in Trdonje, 14% bere stripe Gairfielda, 13 % stripe Asterixa, 13% stripe Kapitana Gatnika, 7% bere stripe Indijančka Vikija, najmanj anketirancev pa bere stripe Šnofija in njegove družine (1%).

Poznate Mikija Mustra? (n = 109)

Na vprašanje je odgovorilo 109 občanov. 89% jih je odgovorilo, da Mikija Mustra pozna, 11% anketiranih ga ne pozna.

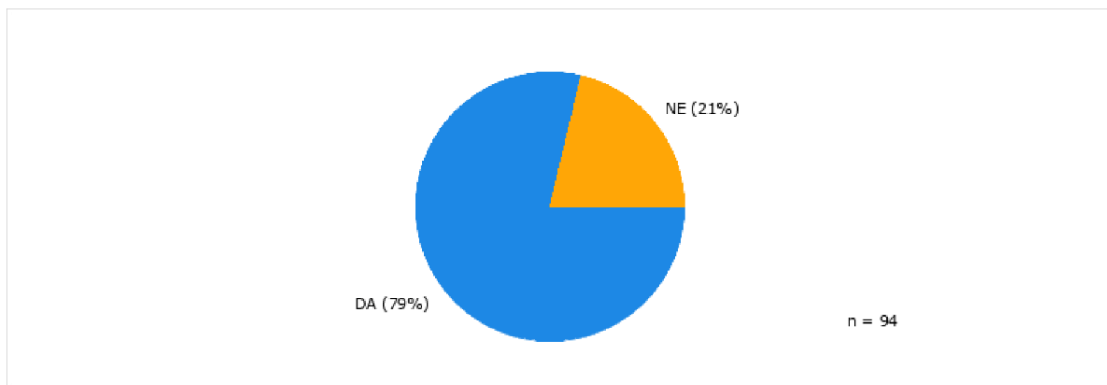
Za katere Mustrove like ste že slišali oz. ga uvrščate med najbolj zanimive like? (n = 94)

Na vprašanje je odgovorilo 94 občanov. Največ, 37 % vprašanih za najbolj prepoznaven/zanimiv Mustrov lik smatra Zvitorepca (37 %), sledi mu Čebelica Maja (z 32-imi %), Martin Krpan (14 %), Lakotnik (9 %), Trdonja (4 %) in Indijanček Viki (4%) sta najmanj prepoznana Mustrova lika.

Ali prepoznate ta Mustrov lik? (n = 94)

Na vprašanje je odgovorilo 94 anketirancev. 79 % anketirancev je odgovorilo, da lik prepozna, preostalih 21 % ne prepozna stripovskega lika.

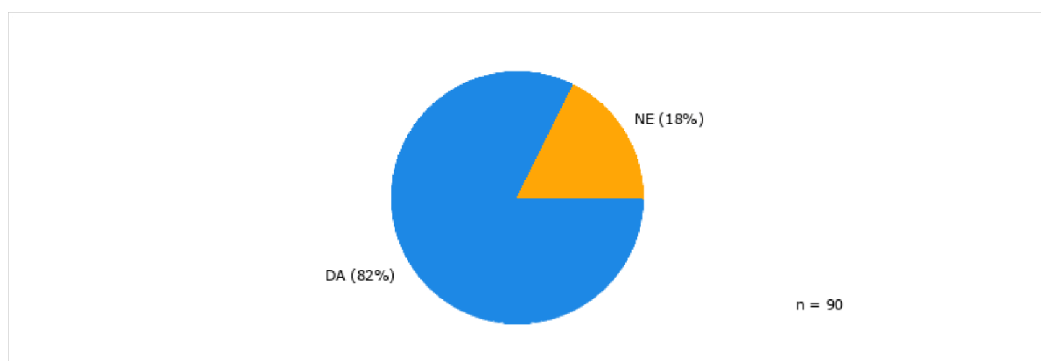
Pri tistih, ki so odgovorili z »DA«, nas je še zanimalo, kje ga najdejo/vidijo.

Kar 27 % vprašanih na vprašanje ni odgovorilo. Ustrezni je 67 odgovorov, kar oz. 60 % vprašanih, ki so potrdili, da prepoznajo lik čebelice Maje. Anketiranci so po večini ugotovili, da se stripovski lik čebelice Maje najpogosteje pojavlja na izdelkih podjetja Medex; kljub drugačni ubeseditvi, smo razumeli, kaj želijo povedati.

2 vprašana ugotavljata, da je lik naslikan na zdravilih, 7 vprašanih je lik videlo v reklamah/na televiziji, 2 pravita, da je to lik čebelice Maje, 38 anketiranih prepozna lik z medenih izdelkov blagovne znamke Medex, 2 vprašana se lika ne spomnita. Kljub frekvenci 67 ugotavljamo, da je 16 udeležencev ob zahtevi dopolnitve prekinilo z reševanjem tega vprašanja in nadaljevalo z reševanjem naslednjega vprašanja.

Q8	Če ste odgovorili z DA, napišite, kje ga najdete.		
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek
	na medex produktih in reklamah	1	1%
	gelle royal	1	1%
	medex produkti	1	1%
	na kozarcih medu	1	1%
	medexovih izdelkih	1	1%
	na embalaži za medex	1	1%
	v reklamah	3	3%
	na medex reklamah in produktih	1	1%
	tv oglas	1	1%
	medex izdelki	4	4%
	apikompleks	1	1%
	med propolis	1	1%
	na izdelkih iz medu	1	1%
	na medexovih izdelkih	1	1%
	ne spomnim se	1	1%
	čebelica maja	2	2%
	na medexu	1	1%
	reklama	1	1%
	med, propolis	1	1%
	na medu.	1	1%
	reklame	2	2%
	medu	1	1%
	medex	13	12%
	na embalaži za matični mleček.	2	2%
	na medu	1	1%
	nevem	1	1%
	na medex produktih	1	1%
	medeksu	1	1%
	medexx	1	1%
	pri medex	2	2%
Veljavni	Skupaj	67	60%

Ali prepoznate ta Mustrov lik? (n = 90)

Na vprašanje je odgovorilo 90 izprašanih. Mustrov lik prepozna 82 % anketirancev, 18 % vprašanih pa ne pozna Mustrovega lika.

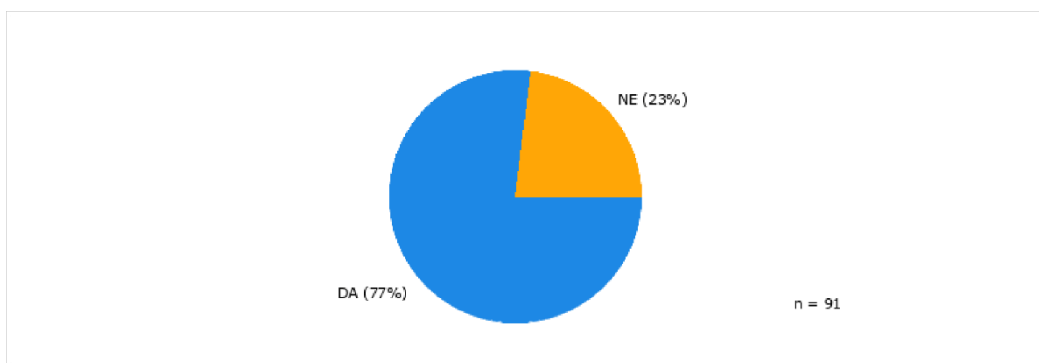
Anketiranci so po večini ugotovili, da se lik indijančka Vikija najpogosteje pojavlja na izdelkih podjetja Medex; kljub morebitni drugačni ubeseditvi, smo razumeli, kaj želijo povedati.

Anketiranci, ki so odgovorili z DA, Mustrov lik prepoznajo po: Viki kremi (namaz, imenovan tudi evrokrem, čokoladni namaz, »nutella« itd.), teh je bilo kar 63, po Viki kroglicah 1 vprašani. V reklamah Vikija vidita 2 izprašana. Prav tako je Viki po stripu Indijanček Viki (1 vprašani). Odgovori, ki so še bili prisotni po 1-krat, so bili: v trgovini, apikompleks, lakotnik, pri zdravilu. En anketiranec pa nam zelenega odgovora ni hotel zaupati.

Q10	Če ste odgovorili z DA, napišite, kje ga najdete.		
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek
	viki krema	29	26%
	lik na embalaži za vikikremo	1	1%
	viki krema , reklama.	1	1%
	evrokrema	1	1%
	ne povem	1	1%
	na viki kremi	4	4%
	apikompleks	1	1%
	indijanček viki knjiga	1	1%
	viki kremi	3	3%
	wiki krema	1	1%
	viki	3	3%
	na viki kroglicah	1	1%
	viki krema!!!	1	1%
	v trgovini	1	1%
	v reklam	2	2%
	evrokrem	1	1%
	vikikrema	5	4%
	na nuteli	3	3%
	na namazu	1	1%
	evrokrem.	1	1%
	lakotnik	1	1%
	na nutelli	3	3%
	na čokoladnem namazu za kruh.	2	2%
	i9sto pri enem zdravilu	1	1%
	na vikikremi	1	1%
	na cokolade tekoce	1	1%
	namaz	1	1%
Veljavni	Skupaj	72	64%

Ali prepoznate ta Mustrov lik? (n = 91)

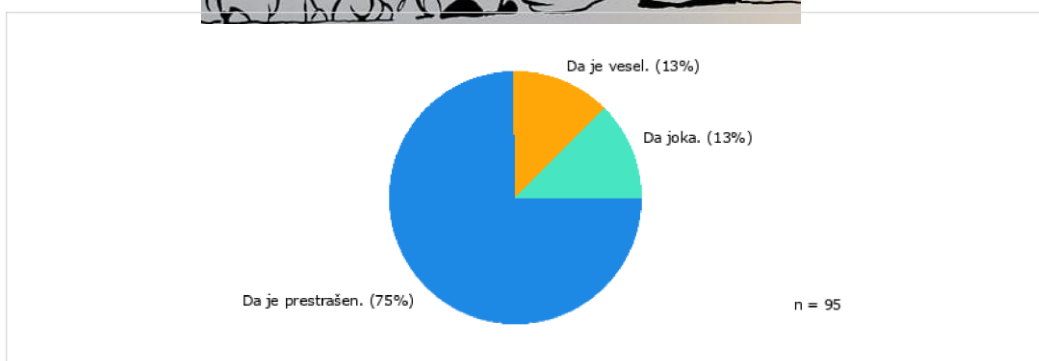

Na vprašanje je odgovorilo 91 izprašanih. Lik prepozna 77 % anketirancev, 23 % vprašanih pa ne pozna tega Mustrova lika.

Anketiranci so po večini ugotovili, da se lik tega medvedka najpogosteje pojavlja/se je pojavljal na prehrambenih izdelkih znamke Čokolino.

Kaj prepoznamo z "obraz" Trdonje, "sredinskega" lika? (n = 95)

Na vprašanje je odgovorilo 95 izprašanih. 75 % vprašanih ugotavlja, da je z nebesedno prvino izrazja na obrazu prikazan strah književnega lika. Da joka, meni 13 % vprašanih, prav tako jih toliko meni, da je vesel.

S tem pravzaprav lahko ovržemo hipotezo, da nebesedne prvine interpretiramo vsi na enak način.

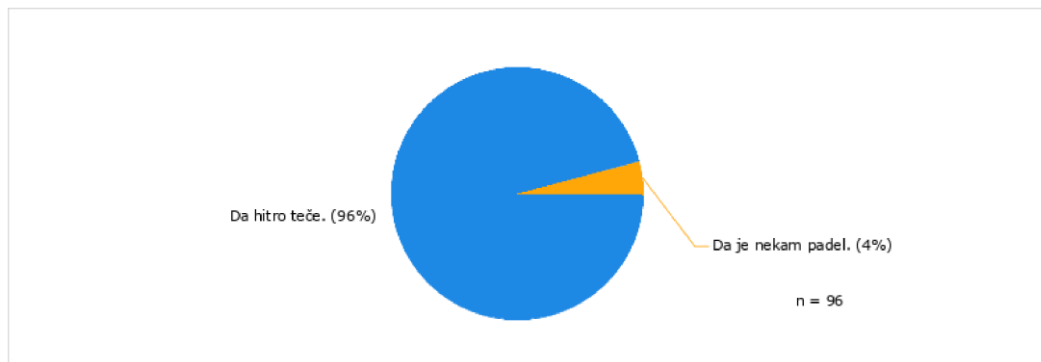
Kaj lahko razberemo iz vprašajev nad Zvitorepčevo in Trdonjevo glavo? (n = 94)

Na vprašanje je odgovorilo 94 izprašanih. 60 % vprašanih meni, da je z nebesedno prvino izrazja na obrazu in drži telesa prikazano čustvo presenečenja. Da ne vesta, kam naprej, meni 37 % vprašanih, 3 % pa so razbrali, da sta lika jezna.

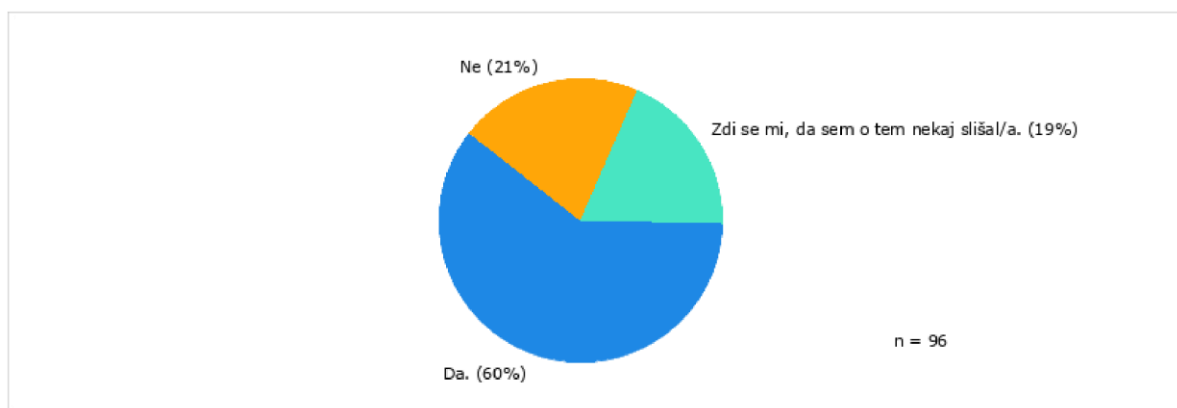
Kaj nam povedo črte, ki se vijejo za Zvitorepcem? (n = 96)

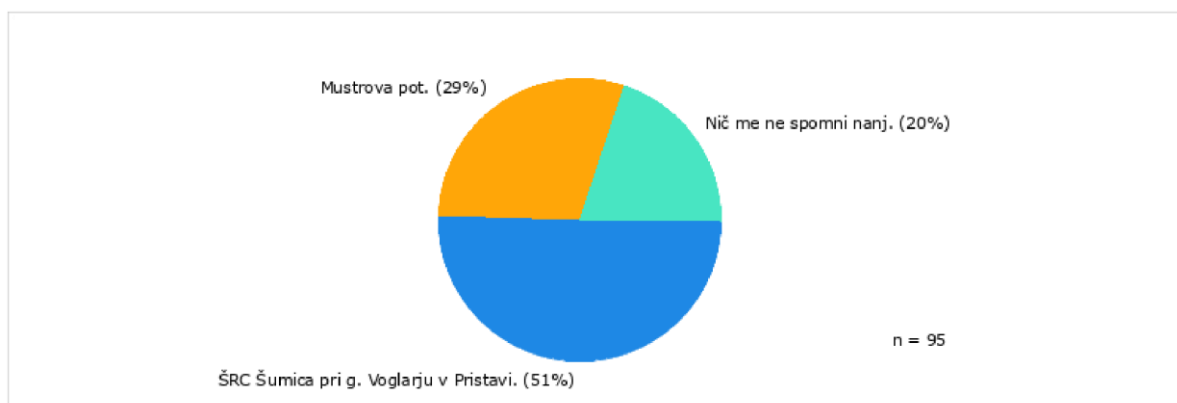
Na vprašanje je odgovorilo 96 izprašanih. 96 % vprašanih meni, da hitro teče, 4 % pa menijo, da črte nakazujejo padec.

Ste slišali, da je Miki Muster povezan s Cirkulanami? (n = 96)

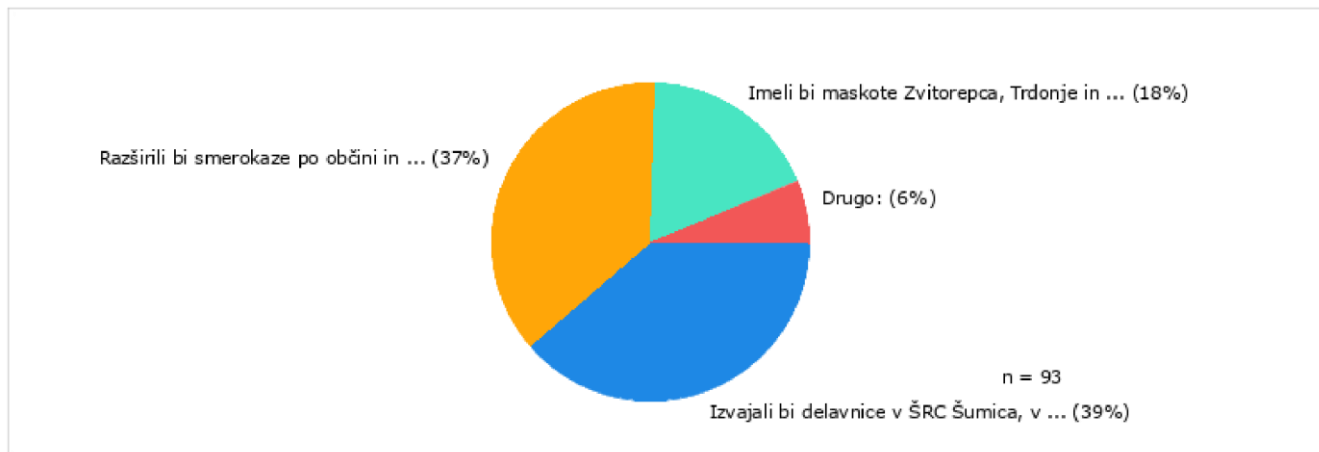
Na vprašanje je odgovorilo 96 izprašanih. 60 % vprašanih meni, da bi naj Miki Muster bil povezan s Cirkulanami, 21 % za to še ni slišalo. 19 % anketirancev pa pravi, da se jim zdi, da so o tem nekaj slišali.

Kaj vas spomni na Mikija Mustra in Cirkulane? (n = 95)

Na vprašanje je odgovorilo 95 izprašanih. 51 % vprašanih so povezavo z Mikijem Mustrom povezali s športno-rekreacijskim centrom Šumica v Pristavi v Cirkulanah 29 % vprašanih pozna Mustrovo pot, 20 % vprašanih pa na Mustra ne spominja čisto nič.

Kako bi po vaše Mikija Mustra lahko mlajšim in starejšim turistom "predstavljali" v Cirkulanah? (n = 93)

Na vprašanje je odgovorilo 93 izprašanih. 39 % vprašanih meni, da bi morali za večjo prepoznavnost in ohranjanje tovrstne kulturne dediščine, izvajati delavnice in aktivnosti v ŠRC Šumica, v okviru katerih bi lahko tudi šole prihajale v občino. 37 % vprašanih meni, da bi bilo smiselno razširiti smerokaze po občini in spominsko sobo v Šumici. 6 % vprašanih pa meni, da bi lahko za promocijo tega stripovskega velikana v Cirkulanah naredili še kaj drugega: 1 vprašani meni, da bi ga predstavili v krajši publikaciji, 1 vprašani predlaga spominsko sobo oz. izpeljavo dogodkov, kjer bi brali njegove stripe, delavnice za otroke, 1 vprašani meni da bi še bolj aktivirali kakšne dogodke in s tem branje približali mladim, 3-je odgovori pa so bili neopredeljeni oz. vprašani menijo, da Muster ne sodi v Cirkulane.

11. SINTEZA IN SKLEP

Menimo, da so se občani in drugi sodelujoči na naš vprašalnik odzvali v lepem številu. Z njim smo iskali prepoznavnost Mikija Mustra med domačimi ljudmi ter poznavanje stripa v lokalnem okolju. Strip je potrebno dojeti kot literarno-likovno celoto in razumeti, kako pomembno vlogo v njem igrajo tudi nebesedne prvine in najizrazitejša besedna vrsta, ki se pojavlja v stripu – medmeti. Poskusili smo analizirati vse prebrane stripe, določiti literarni prostor, čas, osebe in druge značilnosti, ki so se nam zdele zanimive. Empirični del je potekal v dveh delih in se nam je zdel zelo zanimiv.

Ob zaključku naše raziskave bomo potrdili ali ovrgli zastavljene hipoteze.

- Strip je med osnovnošolci in tudi starejšimi v Cirkulanah (še vedno) zelo priljubljeno čtivo.

Ta hipoteza **smo ovrgli**, saj se je za branje stripov opredelilo le 39 % vprašanih.

- Domačini poznajo Mikija Mustra.

Potrjujemo to hipotezo, saj ga pozna kar 89 % vprašanih, vseh sodelujočih pri tem vprašanju je bilo 109 anketirancev

- Miki Muster je med domačini najbolj priljubljen stripovski umetnik.

To hipotezo **potrjujemo**, saj so drugi najpogostejše brani stripi ravno stripi Mikija Mustra. In sicer se je za njegove stripe odločilo 25 %. Na prvem mestu so se namreč z 28 % vprašani opredelili za druge stripe, ki jih nismo našli v izbor možnosti.

- Mustrovi stripovski liki so med vprašano ciljno skupino (mlajšimi in starejšimi) zelo prepoznavni in vedo, kje jih lahko zasledijo v vsakdanjem življenju.

Hipotezo v celoti niti ne **potrjujemo niti je ne moremo ovreči**. Obrazložitev: Čebelico Majo kot Mustrov lik prepozna 79 % ljudi. Indijančka Vikija prepozna 82 % vprašanih, medvedka Čokolina pa 77 % ljudi. Izpostaviti velja tudi Zvitorepca, ki ga kot najbolj prepoznaven lik Mustrovih stripov prepozna 37 % ljudi. Bralci sicer prepoznajo tudi reklamno vrednost Mustrovih ilustracij.

- Bralci za razumevanje stripa za celovito razumevanje zmeraj potrebujejo besedni in slikovni jezik, da lahko interpretirajo celotno sporočilo.

Hipotezo **potrjujemo**.

Sličice, ki smo jih postavili v vprašalnik, nakazujejo na razumevanje osnovnih nebesednih prvin v stripih. Vprašani ob sličici iz stripa (brez besedila) menijo, da vprašaj nad glavo stripovskega lika v povezavi z izrazjem obraza nakazuje na presenečenost (zmedenost). Tako je sličico interpretiralo 60 % vprašanih. Da ne veda, kam naprej, meni 37 % vprašanih, 3 % pa so razbrali, da sta lika jezna. To potrjuje, da bralec stripa potrebuje celovitost oz. povezavo besednega in slikovnega koda.

Na vprašanje ob sličici, ki s črtami za stripovskim likom prikazuje »zvok akcije«, je odgovorilo 96 izprašanih. 96 % vprašanih meni, da hitro teče, 4 % pa menijo, da črte nakazujejo padec, tako da je gibanje moč ugotoviti tudi brez besednega jezika.

- Mikija Mustra lahko povezujemo s Cirkulanami.

To hipotezo si dovolimo **ovreči** kljub temu da 60 % vprašanih je že nekaj slišalo o tem, da bi naj Miki Muster bil povezan s Cirkulanami, 21 % vprašanih za to še ni slišalo. 19 % anketirancev pa pravi, da se jim zdi, da so o tem nekaj slišali (ne vemo, ali o Mustru, ali zgolj o njegovi povezavi s Cirkulanami).

- Mustrove haloške korenine bi lahko uporabili za kulturno promocijo v domačem kraju.

Te hipoteze morda **ne moremo potrditi niti ovreči**. Za mnenja bi morda morali vprašati širšo ciljno skupino. Vendar nam je vprašalnik pomagal dojeti, da v splošnem vkraj Cirkulane vseeno povezujejo s ŠRC Šumica, saj največ, 51 % vprašanih, povezavo s striparjem vidi ravno v Pristavi, 29 % vprašanih pozna Mustrovo pot, 20 % vprašanih pa na Mustra ne spominja čisto nič. Smo tudi mnenja, da če bi vprašalnik dosegel večjo število ljudi, bi lahko hipotezo potrdili, saj si ljudje v domačem kraju želimo, da kraj in kultura ostaneta živa.

Dodali smo tudi vprašanje, kako bi lahko tovrstno promocijo izkoristili. 39 % vprašanih meni, da bi morali za večjo prepoznavnost in ohranjanje tovrstne kulturne dediščine, izvajati delavnice in aktivnosti v ŠRC Šumica, v okviru katerih bi lahko tudi šole prihajale v občino. 37 % vprašanih meni, da bi bilo smiselno razširiti smerokaze po občini in spominsko sobo v Šumici. Nekateri (3 %) menijo tudi, da nič, saj Muster ne izhaja iz teh krajev.

Mladi raziskovalci se pridružujemo mnenju vseh vprašanih. Menimo, da bi morali za promocijo in prepoznavnost Haloz v povezavi z Mikijem Mustrom izpeljati nekaj inovativnega, novega in zanimivega, da bi privabili zlasti mlajše generacije, ki naših krajev ne poznajo v tolikšni meri. Sklenemo, da bomo občini Cirkulane predlagali izdelavo in nakup maskot treh najbolj prepoznanih Mustrovih likov. Ustreznim institucijam bomo predlagali tudi ustanovitev nove literarno-likovne kolonije, s katero želimo ohraniti ljubiteljstvo stripa med mladimi. Verjamemo, da smo se pri raziskovanju Mustrovih stripov naučili veliko novega. Verjamemo, da se bomo s tem tudi veliko naučili. Ne smemo namreč pozabiti, da je bil eden izmed »očetov« slovenskega stripa tudi haloškega rodu. Ravno naloga nas mladih je, da spoštujemo in negujemo (lokalno) kulturno dediščino še naprej.

Ob izdelavi naloge se nismo naučili le prepoznavanja nebesednih prvin v stripu, temveč smo podrobneje spoznali še druge besedne vrste, kar nam bo dobro služilo tudi ob pri pouku slovenščine v šoli. Naj živi strip!

12. LITERATURA IN VIRI

Antič, I. (1990). *"Ambivalentni" kvartet, Dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika* 7. Ljubljana: Klub devete umetnosti.

Batič, Haramija, D. (2014). Teorija slikanice. *Otrok in knjiga, letnik 41, številka 89, str. 5-19*. Maribor: Mariborska knjižnica

Bogataj, A. (2020). Medmeti in njihova raba v slovenskem stripu. *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo*. Obdobja 39. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, str. 301–309.

Gomboc, M. (2019). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2019.

Kerneža, (2016). *Strip kot literarnodidaktična metoda dela za premostitev razlik med spoloma v bralni pismenosti na razredni stopnji šolanja*. Doktorska disertacija. Maribor: Filozofska fakulteta

McCloud, S. (2010). *Kako nastane strip – pripovedne skrivnosti stripa, mange in risanega romana*. Ljubljana: Društvo za širjenje filmske kulture KINO!

Mladenovič (2012). *Iskanje prikritega pomena: osnove neverbalne komunikacije*. Kočevje: Center za mladinsko kulturo.

Modic, M. Beranič, M., Leskovšek Ž. idr. (2005). *Miki Muster: pionir in klasik slovenskega stripa : jubilejna razstava ob osemdesetletnici*. Ljubljana: Delo d. d.

Muster, M. (2019) *Indijanček Viki v barvah*. Ljubljana: Buch.

Muster M. *Miki: zbirka Miki Muster, 4, 1959-1961*. Ljubljana: Buch, Zavod Stripart.

Muster M (2015): *Miki, zbirka Miki Muster, 6, (1963–1965)*. Ljubljana: Buch, Zavod Stripart.

Muster M. (1985). *V Afriki: dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika*. Ljubljana: Delavska enotnost.

Muster M. (2006). *Čebelica Maja; Snežek*. Ljubljana: Delo, d. d.

Muster M. (1996). *Dogodivščine Zvitorepca, Lakotnika in Trdonje; Zelena dolina*. Vrhnika: Galerija 2.

Rot Gabrovec, V. (2003). Branje podob. *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, , str. 99-102.

Sitar, I. (2017). *Zgodovina slovenskega 1927–2017*. Ljubljana: UMco.

Starc, S. (2009). Večkodnost in zgradba učbeniškega besedila. *Razmerja med slikovnimi in besednimi sporočili: zbornik Bralnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 45–62.

Žagar, F. (1985). *Slovenska slovnica in jezikovna vadnica*. Maribor: Obzorja.

INTERNETNI VIRI

Spletni SSKJ: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=%2A>.

<https://www.muster.si/>, pridobljeno 2. 2. 2022.

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Lakotnik>, pridobljeno dne 1. 2. 2022

PRILOGE:

-Povezave do vprašalnika/ankete:

<https://1ka.arnes.si/a/c567ab89>